ПРАВДИ КАТОЛИЦКЕЙ ВІРИ

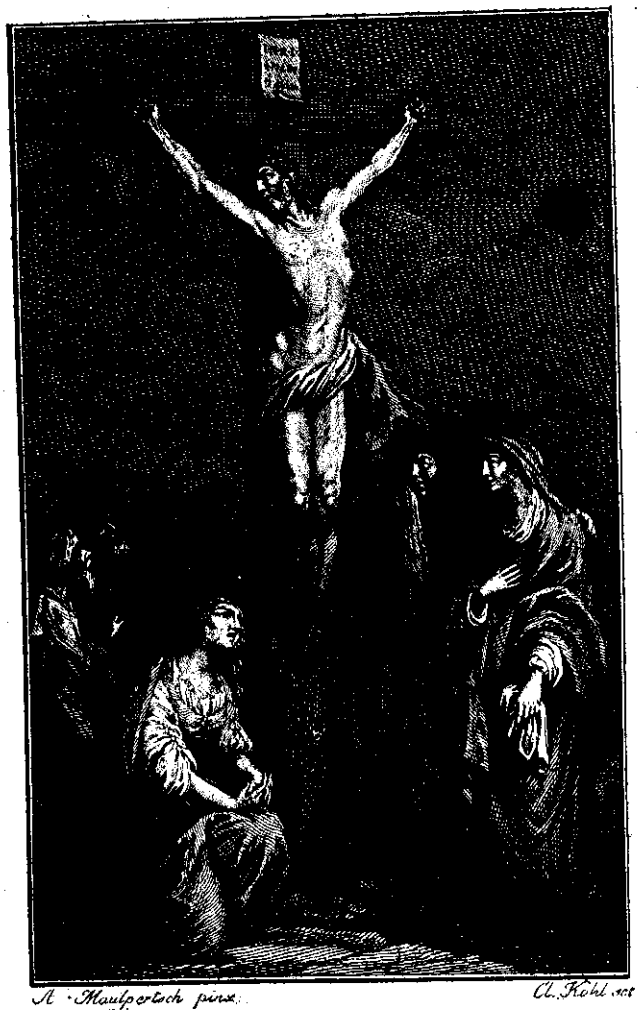

A. Maulpertsch pinx. Cl. Kohl sc.

Совершишася!

ПРАВДИ
КАТОЛИЦКЕЙ ВІРИ

ВІДЕНЬ
Печатня Синів Христофа Райссера
1920

Вступ.

1. Якей ти віри?

Я католицкей віри, греческого обряду, и прето ше волам „грекокатолик“.

Паметай! Грекокатолики и римокатолики исповідую исту святу віру, примаю исти 7 святи Тайни, и маю исту видиму главу Церкви, Папу Римского. Грекокатолики и римокатолики розликую ше медзи собу льем у обряду. Грекокатолики маю обряд гречески на славянским язику, а римокатолики маю обряд римски на латинским язику. — Грекокатолики и римокатолики истей віри.

2. Як грекокатолики здравкаю и одздравкую єден другому?

Грекокатолики здравкаю єден другому „Слава Ісусу Христу“, а одздравкую: „На віки слава.“*)

*) „Сла́ва І̂исꙋ́сꙋ Хрїстꙋ́.“ „На вѣ́ки.“

3. Як треба здравкац и одздравкац од Велькей Ноци до Вознесенія?

Од Велькей Ноци до Вознесенія треба здравкац „Христос воскресе“, а одздравкац „Во истину воскресе“.**)

**) „Хрїсто́съ воскресе́.“ „Во и̂стинꙋ воскресе́.“

4. З чим започинаме и окончуєме молитву?

Молитву започинаме и окончуєме зос жегнаньом (зос знаком святого креста).

5. Як ше ти жегнаш?

Я ше так жегнам: Зложим вьедно три перши пальци на правей руки а два спущим долу, положим на чоло, и гуторим: „Во имя Отца“, потим на перши, и гуторим „и Сина“, затим на праве пльецо, и гуторим „и Святаго“, потим на лїве пльецо и гуторим „Духа“. Аминь.*)

*) „Во имѧ Ѻтца̀ и҆ Сы́на и҆ Свѧта́гѡ Дꙋ́ха. А҆ми́нь.“

6. На кого треба да особено думаме, кед ше жегнаме?

Кед ше жегнаме, треба да особено думаме на Ісуса Христа, котри за нас на крижу умар.

7. Христіянськи молитви.

1. Молитва ґу святому Духу.

Сла́ва тебѣ̀, Бо́же на́шь, сла́ва тебѣ̀.

Царю̀ небе́сный Ѹ҆тѣ̀шителю, Дꙋ́ше и҆́стины, и҆́же ве́здѣ сы́й, и҆ всѧ̑ и҆сполнѧ́й, сокро́вище благи́хъ и҆ жи́зни пода́телю, прїиди̑ и҆ всели́сѧ въ ны̀, и҆ ѻ҆чи́сти ны̀ ѿ всѧ́кїѧ скве́рны, и҆ спаси̑ Бла́же дꙋ́шы на́шѧ.

2. Трисвятое.

† Свѧтый Бо́же, свѧтый крѣпкій, свѧтый безсме́ртный, поми́лꙋй на́съ. 3 раз.

Сла́ва Ѻ́тцꙋ, и҆ Сы́нꙋ, и҆ свѧто́мꙋ Дꙋ́хꙋ, и҆ ны́нѣ и҆ при́снѡ, и҆ во вѣ́ки вѣко́въ, а҆ми́нь.

3. Молитва ґу Пресьв. Тройцї.

Пресвѧта́ѧ Тро́йце поми́лꙋй на́съ, Го́споди ѻ҆чи́сти грѣхѝ на́шѧ, Влады́ко простѝ беззакѡ́ніѧ на́шѧ, Свѧты́й посѣтѝ и҆ и҆сцѣлѝ не́мѡщи на́шѧ, и҆́мене твоегѡ̀ ра́ди.

Го́споди поми́лꙋй, Го́споди поми́лꙋй, Го́споди поми́лꙋй.

† Сла́ва Ѻ́тцꙋ, и҆ Сы́нꙋ, и҆ свѧто́мꙋ Дꙋ́хꙋ, и҆ ны́нѣ и҆ при́снѡ, и҆ во вѣ́ки вѣко́въ, а҆ми́нь.

4. Молитва Господня.

Ѻ́тче на́шъ, и҆же е҆сѝ на небесѣ́хъ, да свѧти́тсѧ и҆́мѧ твоѐ, да прїи́детъ ца́рствїе твоѐ, да бꙋ́детъ во́лѧ твоѧ̀ ꙗ҆́кѡ на небесѝ и҆ на земли̑. Хлѣ́бъ на́шъ насꙋ́щный да́ждь на́мъ дне́сь, и҆ ѻ҆ста́ви на́мъ до́лгы на́шѧ, ꙗ҆́кѡже и҆ мы̀ ѻ҆ставлѧ́емъ должникѡ́мъ на́шимъ, и҆ не введѝ на́съ во и҆скꙋше́ніе, но и҆збáви на́съ ѿ лꙋка́вагѡ.

Го́споди поми́лꙋй 12. Сла́ва: И҆ ны́нѣ:

† Прїиди́те поклони́мсѧ Царе́ви на́шемꙋ Бо́гꙋ.

† Прїиди́те поклони́мсѧ Хрїстꙋ̀, Царе́ви на́шемꙋ Бо́гꙋ.

† Прїиди́те поклони́мсѧ и҆ припаде́мъ само́мꙋ Го́сподꙋ, І҆исꙋ́сꙋ Хрїстꙋ̀, Царе́ви и҆ Бо́гꙋ на́шемꙋ.

5. Псаломъ пядесятый (50).

Поми́лꙋй мѧ̀ Бо́же по вели́цѣй ми́лости твое́й, и҆ по мно́жествꙋ щедро́тъ твои́хъ, ѻ҆чи́сти беззако́нїе моѐ.

Найпа́че ѻ҆мы́й мѧ̀ ѿ беззако́нїѧ моегѡ̀, и҆ ѿ грѣха̀ моегѡ̀ ѻ҆чи́сти мѧ̀.

Ꙗ҆́ко беззако́нїе моѐ а҆́зъ зна́ю: и҆ грѣ́хъ мо́й предомно́ю є҆́сть вы́нꙋ.

Тебѣ̀ є҆ди́номꙋ согрѣши́хъ, и҆ лꙋка́вое предъ тобо́ю сотвори́хъ, ꙗ҆́кѡ да ѻ҆правди́шисѧ въ слобесѣ́хъ твои́хъ, и҆ побѣди́ши внегда̀ сꙋди́ти ти̑.

Сѐ бо въ беззако́нїихъ зача́тъ є҆́смь, и҆ въ грѣсѣ́хъ роди̑ мѧ̀ ма́ти моѧ̀.

Сѐ бо и҆́стинꙋ возлюби́лъ є҆сѝ: безвѣ́стнаѧ и҆ та́йнаѧ премꙋ́дрости твоеѧ̀ ꙗ҆ви́лъ ми̑ є҆сѝ.

Ѻ҆кропи́ши мѧ̀ ѵ҆ссѡ́помъ, и҆ ѻ҆чи́щꙋсѧ, ѻ҆мы́еши мѧ̀, и҆ па́че снѣ́га ᲂу҆бѣ́люсѧ.

Слꙋ́хꙋ моемꙋ̀ да́си ра́дость и҆ весѐлїе: возра́дꙋютсѧ кѡ́сти смирѐнныѧ.

Ѿврати̑ лицѐ твоѐ ѿ грѣ́хъ мои́хъ: и҆ всѧ̀ беззакѡ́нїѧ моѧ̀ ѻ҆чи́сти.

Се́рце чи́сто сози́жди во мнѣ̀ Бо́же, и҆ Дꙋ́хъ пра́въ ѻ҆бнови̑ въ ᲂу҆тро́бѣ мое́й.

Не ѿве́ржи менѐ ѿ лица̀ твоегѡ̀ и҆ Дꙋ́ха твоегѡ̀ свѧта́гѡ не ѻ҆тими̑ ѿ менѐ.

Возда́ждь ми̑ ра́дость спасе́нїѧ твоегѡ̀, и҆ Дꙋ́хомъ влады́чнымъ ᲂу҆тверди̑ мѧ̀.

Наꙋчꙋ̀ беззакѡ́нныѧ пꙋте́мъ твои́мъ, и҆ нечести́вїи къ тебѣ̀ ѻ҆братѧ́тсѧ.

И҆зба́ви мѧ̀ ѿ крове́й Бо́же, Бо́же спасе́нїѧ моегѡ̀: возра́дꙋетсѧ ѧ҆зы́къ мо́й пра́вдѣ твое́й.

8. Ѝ въ Дꙋха свѧтáго, Гóспода животворѧщаго, ѝже ѿ Ѻтцà и Сы́на ѝсходѧщаго, ѝже со Ѻтцéмъ и Сы́номъ спокланѧ́ема и сослáвима, глаголáвшаго прорóки.
9. Въ ѐди́нꙋ, свѧтꙋ́ю, соборнꙋ́ю и ѧ҆пóстольскꙋю Цéрковь.
10. Ѝсповѣ́дꙋю ѐди́но крещéніе во ѻ҆ставлéніе грѣхѡ́въ.
11. Чáю воскресéніѧ мéртвыхъ.
12. Ѝ жи́зни бꙋ́дꙋщагѡ вѣ́ка. Ами́нь.

7. Молитва покаяна.

Ѻ҆слáви, ѻ҆стáви, ѿпꙋ́сти Бóже согрѣшéніѧ нáшѧ, вѡ́льнаѧ и невѡ́льнаѧ, ꙗ҆́же въ слóвѣ и въ дѣ́лѣ, ꙗ҆́же въ вѣ́дѣніи и невѣ́дѣніи, ꙗ҆́же въ ѹ҆мѣ́ и въ помышлéніи, ꙗ҆́же въ дни́ и въ нощи́: всѧ̑ нáмъ прости́ ꙗ҆́ко блáгъ и человѣколю́бецъ.

8. Молитви до Пресьвятей Богородици.

Богорóдице Дѣ́во, рáдꙋйсѧ благодáтнаѧ Марі́е, Гóсподь съ тобóю, благословéнна ты въ женáхъ, и благословéнъ плóдъ чрéва твоегѡ̀: ꙗ҆́ко родилà ѐси Хрі́стà Спáса, Ѝзбáвителѧ дꙋшáмъ нáшимъ.

Подъ твою́ ми́лость прибѣгáемъ, Богорóдице Дѣ́во, моли́твъ нáшихъ не прéзри въ скóрбѣхъ, но ѿ бѣ́дъ ѝзбáви нáсъ, ѐди́на чи́стаѧ и благословéннаѧ.

Преслáвнаѧ приснодѣ́во, Богорóдице Марі́е, Мáти Хрі́стà Бóга нáшегѡ, прі́ими́ моли́твы нáшѧ, и донеси̑ ѧ҆̀ Сы́нꙋ твоемꙋ́, и Бóгꙋ нáшемꙋ, да спасéтъ и просвѣти́тъ тебѐ рáди дꙋ́шы нáшѧ.

3. Приказани пости постити.
4. Каждого рокꙋ йсповѣдатисѧ й причащатисѧ.
5. Бъ постахъ не свадьбовати.

13. Седемъ Тайни Нового Завіта.

1. Крещеніє.
2. Миропомазаніє.
3. Євхаристіѧ: то єстъ Тѣло й Кровъ Господа Ісꙋса Христа подъ видами хлѣба й вина.
4. Покаѧніє. (Єв. споведзъ.)
5. Свѧщенство.
6. Малженство. (Супружество — женїдба.)
7. Єлеопомазаніє. (Оліво.)

14. Седем главни гріхи и им процивни чесноти.

1. Пиха.	1. Смиреносц.
2. Скупосц.	2. Пожертвовносц.
3. Ньечистота.	3. Чистота.
4. Зависц.	4. Жичливосц.
5. Пажерлївосц.	5. Мірносц.
6. Гнїв.	6. Церпезлївосц.
7. Лїнивство до хвали Божей.	7. Ревносц у добрим.

15. Седем дїла (учинки) милосердія до тїла.

1. Гладного накармиц.
2. Жадного напоиц.
3. Голого обдзац.
4. Хорого обисц.
5. Вязня викупиц.
6. Подорожного до дому пріяц.
7. Мертвого погребсц.

16. Седем дїла (учинки) милосердія до души.

1. Согрішающого виправляц.
2. Ньеукого поучиц.
3. Сомнїваюшого добре порадзиц.
4. За живих и мертвих ше модлїц.
5. Смутного поцешиц.
6. Кривди церпезльиво зношиц.
7. Вини отпущац.

17. Чесноти:

а) Божи.	б) морални.
1. Віра.	1. Розсудносц.
2. Надїя.	2. Повздержносц.
3. Любов.	3. Справедлївосц.
	4. Духовна моц.

18. а) Молитва пред св. споведзу.

Ꙗ грѣшный ѩсповѣдаюсѧ Господꙋ Богꙋ, Вседержителю, въ Тройцѣ свѧтѣй ѥдиномꙋ, Пречистѣй Дѣвѣ Маріи, Матери Божой, и всѣмъ Свѧтымъ, и тебѣ, Ѻтче мой дꙋховный, ѻ всѣхъ грѣхахъ моихъ.

б) Молитва по св. споведзи.

За сіѧ всѧ, и за дрꙋгіѧ свѣдомыѧ и несвѣдомыѧ грѣхы моѧ, жалꙋю сердечно, же ѥсмъ доброталиваго Бога моего ѻбразилъ и прогнѣвалъ на себе: каюсѧ жалостно и ѻбѣцаю съ помощію Божіею животъ мой полѣпшати. На сіе же смиренно прошꙋ, ѻтче мой дꙋховный, спасительнꙋю покꙋтꙋ и разрѣшеніе.

19. Три евангелски совіти.

1. Добровольне убожество.
2. Досмертна чистота.
3. Совершени послух духовним настоятельом.

20. Штири остатнї річи (ствари).

1. Шмерц.
2. Суд.
3. Пекло.
4. Царство небесне.

(Чловече! Паметай на штири остатнї ствари, и нїґда нье зогрішиш!)

† Въ ѝмѧ̀ Ѻ҆тца̀ и҆ Сы́на и҆ свѧта́го Дꙋ́ха. А҆ми́нь.

Христіянско-католицка наука.

ГЛАВА ПЕРША.

О христіянскей віри.

Правди, котри кажди христіянин муши знац и вериц.

8. Дзе ше накратко находзи, цо кажди христіянин муши знац и вериц?

Цо кажди христіянин муши знац и вериц, накратко ше находзи у „Вѣруи“.

9. Гутор „Вѣрую“ (стр. 9).

10. На кельо часци ше дзельи „Вѣрую“?

„Вѣрую“ ше дзельи на 3 вельки часци або на 12 мали часци (члени).

Перша велька часц „Вѣруи“ гутори о Богу Отцу,
друга велька часц „Вѣруи“ гутори о Богу Сину,
треца велька часц „Вѣруи“ гутори о Богу Св. Духу.

Тоти правди святей віри, цо ше находза у „Вѣруи“, приньес з ньеба сам Ісус Христос. Од Ісуса Христа их научели святи апостоли, а вони их придали своим наслїдником-владиком; владикове и их помочники священики научую своих вірних, да веря тото шицко, цо ше находзи у „Вѣруи“.

I. О першей осбби у Богу — о Богу Отцу Створителю.

Перши член „Вѣруц“: „**Вѣ́рꙋю въ є̂ди́наго Бо́га О̂тца̀, вседержи́телѧ, творца̀ не́ба и̂ землѝ, ви́димыхъ же всѣ́хъ и̂ неви́димыхъ.**“ — „Верим єдного Бога Отца, вседержителя, створителя ньеба и жеми, и шицкого, цо мож видзиц и цо нье мож видзиц.“

1. О створеню и о управляню швета.

(Библія о створеню швета.)

11. Прецо воламе Бога „Творце́мъ не́ба и̂ землѝ“?

Бога воламе „**Творце́мъ не́ба и̂ землѝ**“, бо Бог створел ньебо и жем, и шицко, цо на ньебе и на жеми.

12. Цо значи слово створиц?

Слово створиц значи дацо з нїчого зробиц.

13. Як створел Бог ньебо и жем?

Бог льем сцел да постанье ньебо и жем, и дорас ше так стало.

14. За кельо дньи Бог ушорел тот швет?

Бог ушорел тот швет за 6 дньи, а седми дзень пошвецел як праздник.

15. Прецо воламе Бога „вседержи́телемъ“?

Бога воламе „**вседержи́телемъ**“, бо Бог шицко отримує и за шицко ше стара.

16. З чого видзиме, же ше Бог и за нас стара?

Же ше Бог и за нас стара, то видзиме з того, бо нам дава шицко, що нам треба за цело и за душу.

17. Прецо нам Бог дава тельи добра?

Бог нам дава тельи добра, бо Вон наш предобри Отец, а ми Його дзеци.

18. Яки дзеци треба да ми будземе Богу, кед Бог наш предобри Отец?

Кед Бог наш предобри Отец, ми треба да будземе Його добри дзеци.

19. Як ше вола тото старанье Боже за нас и за цали швет?

Тото старанье Боже за нас и за цали швет вола ше „Провидїніе Боже“.

Добре паметай слова Святого Писма: „Тим, котри Бога любя, шицко виходзи на добре.“ (Римл. 8, 28.)

Приклади: Товія, Іосиф Египетски.

2. О ангелох.

(Библія о створеню ангелох).

20. Кого Бог створел на ньебе?

На ньебе Бог створел ангелох.

21. Що то ангели?

Ангели чисти духи, котри маю розум и шльебодну волю, а нье маю цела.

22. Яки були ангели, кед их Бог створел?

Ангели, кед их Бог створел, були добри и щешльиви, и з велькима дарами обдаровани.

23. Чи остали шицки ангели добри и щешльиви?

Шицки ангели нье остали добри и щешльиви.

24. Котри ангели нье остали добри и щешльиви?

Нье остали добри и щешльиви тоти ангели, котри зогрішели.

25. У чим зогрішели вельи ангели?

Вельи ангели зогрішели у тим, же нье слухали Господа Бога.

26. Як Бог покарал ньепослушних ангелох?

Ньепослушних ангелох Бог одруцел од себе з ньеба до пекла на вічни муки.

27. Як ше волаю тоти ньепослушни ангели?

Тоти ньепослушни ангели волаю ше діяволи або ньечисти духи (чорти).

28. Як Бог наградзел послушних ангелох?

Послушних ангелох наградзел Бог з вічним блаженством на ньебе.

29. Як ше волаю тоти небесни ангели?

Тоти небесни ангели волаю ше добри ангели або чисти духи.

30. Чи нас у дачим помагаю добри ангели?

Добри ангели нас храня од зла, а наводзую на добре, па ше прето волаю и ангели хранительи.

Праздник св. Михаила и других ангелох 8. новембра.

Приклади. — Товію провадзи на путованю архангел Рафаїл.

Лота и його фамилію виводза ангели зос Содоми и Гомори.

Святи Отци розликую 9 чини ангелски. Св. арх. Михаил перши медзи шицкима.

31. Яки ґу нам діяволи?

Діяволи нас мержа и завидза нам: вони нас напастую и заводза на гріх, да нас на віки запрепасца.

Діявол зведол Еву на гріх, а так исто и Юду.

Святе Писмо учи: „**Трезви́тесѧ, бо́дрствꙋйте, зане́ сꙋпоста́тъ ва́шъ дїа́волъ ꙗ҆́кѡ ле́въ рыка́ѧ хо́дитъ, и҆скїй кого́ поглоти́ти**“. (І. Петр. 5, 8. 9.) „**Проти́витесѧ дїа́волꙋ, и҆ бѣжи́тъ ѻ҆́тъ ва́съ**“- (Іаковъ 4, 7.)

32. Як ше найльехчейше можеме зачувац од напасци діявола?

Од напасци діявола можеме ше найльехчейше зачувац, кед ше побожно прежегнаме,

або на помоц приволаме Ісуса Христа, Преч. Діву Марію и святого ангела хранителя.

Модльи ше кажде рано и вечар: „Святи ангелу, хранителю мой! Ти вше при мньє стой! Як воднье так в ноци, будз ми вше на помоци!“

Паметай, же твой ангел хранитель вше при тебе стои и шицко видзи, цо ти робиш. Вон це вельо раз опомина на добре. Слухай його глас!

Паметай и то, же кажди чловек ма свойого ангела хранителя дораз од свойого народзеня.

3. О перших людзох.

(Библія: Створенье перших людзох.)

33. Котри найсовершеньейши створеня Божи на жеми?

Найсовершеньейши створеня Божи на жеми людзе.

34. Як Бог створел першого чловека?

Першого чловека Бог так створел: зробел му цело з гльини и удихнул му бесмертну душу.

35. З кельо дакле часцох ше состої чловек?

Чловек ше состої з двох часцох: зос цела и з бесмертней души.

36. Прецо ше вола душа бесмертна?

Душа ше вола бесмертна, бо бона нїґда нье умре.

През души ми би нье могли аньи думац, аньи гуторац, аньи сцец; нье могли бизме з очами патриц, з ухами слухац, з целом ше рушац. Цело през души мертве.

29. Як ше волаю тоти небесни ангели?

Тоти небесни ангели волаю ше добри ангели або чисти духи.

30. Чи нас у дачим помагаю добри ангели?

Добри ангели нас храня од зла, а наводзую на добре, па ше прето волаю и ангели хранительи.

Праздник св. Михаила и других ангелох 8. новембра.

Приклади. — Товію провадзи на путованю архангел Рафаїл.

Лота и його фамилію виводза ангели зос Содоми и Гомори.

Святи Отци розликую 9 чини ангелски. Св. арх. Михаил перши медзи шицкима.

31. Яки ґу нам діяволи?

Діяволи нас мержа и завидза нам: вони нас напастую и заводза на гріх, да нас на віки запрепасца.

Діявол зведол Еву на гріх, а так исто и Юду.

Святе Писмо учи: „**Трезви́тесѧ, бо́дрствꙋйте, зане́ сꙋпоста́тъ ва́шъ дїа́волъ ꙗ҆́кѡ ле́въ рыка́ѧ хо́дитъ, и҆скїй кого́ поглоти́ти**“. (І. Петр. 5, 8. 9.) „**Проти́витесѧ дїа́волꙋ, и҆ бѣжи́тъ ѻ҆́тъ ва́съ**“- (Іаковъ 4, 7.)

32. Як ше найльехчейше можеме зачувац од напасци діявола?

Од напасци діявола можеме ше найльехчейше зачувац, кед ше побожно прежегнаме,

або на помоц приволаме Ісуса Христа, Преч. Діву Марію и святого ангела хранителя.

Модльи ше кажде рано и вечар: „Святи ангелу, хранителю мой! Ти вше при мньe стой! Як воднье так в поци, будз ми вше на помоци!“

Паметай, же твой ангел хранитель вше при тебе стои и шицко видзи, що ти робиш. Вон це вельо раз опомина на добре. Слухай його глас!

Паметай и то, же кажди чловек ма свойого ангела хранителя дораз од свойого народзеня.

3. О перших людзох.

(Библія: Створенье перших людзох.)

33. Котри найсовершеньейши створеня Божи на жеми?

Найсовершеньейши створеня Божи на жеми людзе.

34. Як Бог створел першого чловека?

Першого чловека Бог так створел: зробел му цело з глыни и удихнул му бесмертну душу.

35. З кельо дакле часцох ше состої чловек?

Чловек ше состої з двох часцох: зос цела и з бесмертней души.

36. Прецо ше вола душа бесмертна?

Душа ше вола бесмертна, бо бона нїґда нье умре.

През души ми би нье могли аньи думац, аньи гуторац, аньи сцец; нье могли бизме з очами патрац, з ухами слухац, з целом ше рушац. Цело през души мертве.

37. Як ше волаю людзе, котрих Бог перших створел?

Людзе, котрих Бог перших створел, волаю ше Адам и Ева.

38. Цо нам Адам и Ева?

Адам и Ева нам прародителье, бо ми шицки од нїх походзиме.

39. Яки були Адам и Ева, кед их Бог створел?

Адам и Ева, кед их Бог створел, були добри и щешльиви, з велькима дарами обдаровани.

40. Цо им Бог дал у души?

У души им Бог дал ласку, котра их пошвецовала.

41. Цо постали Адам и Ева по тей ласки?

По тей ласки постали Адам и Ева Божи дзеци и мали право присц до ньеба ґу свойому Отцу небесному.

Ласка Божа то Божи-небесни дар. Крем ласки, котра пошвецовала Адама и Еву, вони достали и други ласки: були барз мудри и познавали шицки сотвореня Божи; нье напастовала их грішна похота; нье мушели церпиц и нье мушели умрец.

42. Чи Адам и Ева достали тоти ласки льем за себе?

Адам и Ева достали тоти ласки не льем за себе, алье и за шицких людзох.

43. Дзе Бог намесцел Адама и Еву?

Бог намесцел Адама и Еву у раю.

44. Як длуго остали Адам и Ева добри и щешльиви у раю?

Адам и Ева остали добри и щешльиви у раю, док не зогрішели.

4. О гріху Адама и Еви — Прародительох роду чловеческого.

(Библія).

45. У чим зогрішели Адам и Ева?

Адам и Ева зогрішели у тим, же нье послухали Бога и єдли з древа, з котрого им Бог забраньел єсц. (Ньепослух).

46. Хто их навед на гріх?

На гріх их навед діявол.

47. Як Бог покарал ньепослушного Адама и Еву?

Ньепослушного Адама и Еву Бог так покарал: вжал им ласку, котра их пошвецовала: вони престали буц дзеци Божи и страцели право на ньебо, а заслужели вічни кари у пеклье.

48. Як их окрем того Бог покарал?

Окрем того Бог их вигнал з раю и од того часу мушели вельо церпиц и на остатку умрец.

Пре тот гріх розум им поцемньел, почала их мучиц грішна похота, воля постала им наклона на зле.

49. Як ше вола тот гріх, цо го зробели Адам и Ева?

Тот гріх, цо го зробели Адам и Ева, вола ше прародительськи або первородни гріх.

50. Прецо ше тот гріх вола прародительски?

Тот гріх вола ше прародительски, бо го зробели нашо прародителье Адам и Ева

51. Прецо ше тот гріх вола первородни?

Тот гріх вола ше первородни, бо ше ми з тим гріхом шицки родзиме.

52. Чи бул ипак дахто спомедзи людзох сохраньени од первородного гріху?

Од первородного гріху спомедзи людзох була сохраньена єдина Пречиста Дїва Марія.

53. Прецо була Пречиста Дїва Марія сохраньена од первородного гріху?

Пречиста Дїва Марія була сохраньена од первородного гріху, бо була вибрана за Матер Божу.

Праздник „Пренепорочноє зачатїє Пресв. Богородици“ славиме на 9. децембра. У восточней Церкви славел ше тот праздник од 5. столїтія.

Пречиста Дїва Марія, як цо нье мала первородного гріху, так исто нье зробела през цали свой живот аньі єден особни гріх. За то Ю славиме як „пресвѧ́тꙋю, пречи́стꙋю, преблагослове́ннꙋю, сла́внꙋю Влады́чицꙋ на́шꙋ... приснодѣ́вꙋ... пренепоро́ч-

ню... честнѣйшую херувимъ и славнѣйшую безъ сравненія Серафимъ...". (Ектенія. Достойно есть. Акатисти.)

54. Чи би мог даеден чловек з первородним гріхом присц до ньеба?

З первородним гріхом нье мог би анї еден чловек присц до ньеба.

55. Що Бог зробел, да нье препадню шицки людзе пре тот гріх?

Да нье препадню шицки людзе пре тот гріх, Бог такой у раю обецал Откупителя.

56. Од чого нас мал Откупитель откупиц?

Откупитель нас мал откупиц од гріха и од кари за гріх.

Перширазъ обецал Бог Откупителя, кед покарал діявола, котри у сподоби гада завед Еву на гріх. — Тото обецанье Бог поновел патріярхом Аврааму, Ісаку и Якову, а потим шицкому народу Ісраилскому по пророкох (Давид, Ісаия, Єремія, Даніил и т. д.).

Пророки прорекли за Откупителя: 1. кеди и дзе ше ма народзиц; 2. же будзе Бог и чловек, и же будзе твориц велькі чуда; 3. же будзе предани за 30 сребреники и же му руки и ноги буду пребити; 4. же будзе вельо церпиц и же умре за гріхи шицких людзох, а треци дзень воскрешнье и т. д.

57. Як длуго мушели людзе чекац на Откупителя?

Людзе мушели чекац на Откупителя вецей езри роки.

Крачунски пост од 15. новембра опомина нас на чеканье Откупителя.

5. О Богу и о свойствох Божих.

58. Прецо нье можеме Бога видзиц зос своима очами?

Бога нье можеме видзиц зос своима очами, бо Бог чисти дух и ньема цела.

59. Чи єст вецей як єден Бог?

Ньет. Єст льем єден Бог.

60. Цо Бог може зробиц?

Бог може шицко зробиц, цоґод сце, па прето гуториме, же Бог всемогущи.

Створенье ангелох и того швета. Чуда Ісуса Христа.

61. Дзе Бог?

Бог вшадзи: на ньебе, на жеми и на каждим месце.

62. Цо Бог зна и видзи?

Бог зна и видзи шицко, па и тото, цо думаме. Прето воламе Бога всезнающим и всевидящим.

Ісус Христос знал, же го Юда преда и же го апостоли охабя, а Петро затаї.

63. Од кеди Бог и до кеди будзе?

Бог од віка и на віки будзе: Бог вічни.

64. Цо Бог сце и люби, а цо ньенавидзи?

Бог сце и люби добре, а ньенавидзи зле. Бог святи.

65. Цо Бог наградзує а цо кара?

Бог наградзує добре, а кара зле, кед нье на тим швеце, а то бизовно на другим шве́це. Бог справедльиви.

Богач и Лазар.

Паметай! Бог вельораз нье плаци дораз, алье длуго чека, да ше грішник поправи: Бог бесконечно церпезльиви — долготерпіливи. — Кед ше грішник обраци ґу Господу Богу, Бог му отпущує гріхи: Бог бесконечно милосердни. — Господь Бог люби шицких людзох и прето послал на тот швет Сина свойого: Бог бесконечно добри. — Цо Бог обецал, то и виполньи: Бог вірни.

66. Цо Бог?

Бог бесконечно совершени дух, Господь ньеба и жеми, и наш небесни Отец.

„Всѧ дни́, ча́до, Го́спода на́шего по́мни, и҆ да не похо́щеши согрѣша́ти“. (Товія 4, 5.) „Шицки дньи, сину мой, думай на Господа нашого, и нье приставай на гріх.“ „Любме Бога, бо Вон нас скорей любел.“ (Іоан 4, 19.)

II. О другей особи у Богу — о Богу Сину Откупителю.

Други член „Вѣруи“: **„И҆ въ є҆ди́наго Го́спода І҆исꙋ́са Хрїста̀, Сы́на Бо́жїѧ, є҆диноро́днаго, ѻ҆тъ О҆тца̀ рожде́ннаго пре́жде всѣ́хъ вѣ́къ. Свѣ́та ѻ҆тъ свѣ́та, Бо́га и҆́стинна ѻ҆тъ Бо́га и҆́стинна, рожде́нна несотворе́нна, є҆диносꙋ́щна О҆тцꙋ̀, и҆́мже всѧ бы́ша.“** — „(Верим) и єдного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, єдинородного, од Отца родзеного пред шицкима віками.

Шветло от шветла, Бога правдивого от Бога правдивого, родзеного а нье створеного, єдносущного з Отцом, по котрим шицко постало.“

67. Хто бул тот у раю обецани Откупитель?

Тот у раю обецани откупитель бул Ісус Христос.

Слово Ісус значи Откупитель або Спаситель, а слово Христос значи обецани Месія.

68. Цо дакле исповідуєме зос словами другого члена „Вѣруи“?

Зос словами другого члена „Вѣруи“ исповідуєме, же Ісус Христос, єдинородни Син Божи, правдиви Бог як и Бог Отец.

Приволуй на помоц Господа Ісуса Христа з молитву: **„Го́споди, І҆исꙋ́се Христѐ, Сы́не Бо́жїй, поми́лꙋй мѧ̀ грѣ́шнаго!“**

А) Живот Ісуса Христа до 30. року.

1. Воплощенїє Сина Божого.

Треци член „Вѣруи“: **„На́съ дѣ́лѧ человѣ́къ и҆ на́шего ра́ди спасе́нїѧ сше́дшаго съ небе́съ, и҆ воплоти́вшагосѧ ѻ҆́тъ Дꙋ́ха свѧ́та и҆ Марїи Дѣ́вы и҆ вочеловѣ́чшасѧ.“** — „(Верим же Ісус Христос) пре нас людзох и пре нашо спасенье зишол з ньеба, вжал цело од Маріи Дїви по Духу Святим и постал чловеком.“

69. Цо исповідуєме зос словами трецого члена „Вѣруи“?

Зос словами трецого члена „Вѣруи“ испо-

відуєме, же Син Божи зишол з ньеба на тот швет, и народзел ше од Маріи Діви по Духу Святим и постал чловек.

70. Хто була мац Ісуса Христа як чловека?

Мац Ісуса Христа як чловека була Пречиста Діва Марія.

71. Прецо Марію воламе „Мати Божа“ або „Богородица“?

Марію воламе „Мати Божа“ або „Богородица“ прето, бо Вона породзела Ісуса Христа, котри правдиви Бог і вьедно правдиви чловек.

Памяток на народзенье Преч. Діви Маріи славиме на Малу Матку Божу, 8. септембра; памяток на то, як ю родительи жертвовали и Богу офіровали у храму, кед єй було 3 роки, славиме на Воведеніє — 21. новембра. — На 25. марта славиме Благовіщеніє, а на 15. августа Успеніє. — Други дзень Крачуна славиме „Собор Пресв. Богородици“, а соботу пятей ньедзельи посту Акатисть.)

72. Чи мал Ісус Христос як чловек отца?

Ісус Христос як чловек нье мал отца, льем мацер.

73. Цо бул св. Іосиф Ісусу Христу?

Святи Іосиф бул Ісусу Христу хранитель.

Праздник св. Іосифа 26. децембра.

74. Чи мал Ісус Христос як Бог мацер?

Ісус Христос як Бог нье мал мацер, льем Отца (Бог Отец).

Кральи з Востока

75. Дзе ше Ісус Христос народзел?

Ісус Христос ше народзел у Вифлеєму у вертепу.

Вертеп значи место, дзе пастире заверали свой статок. (Праздник: Рождество Христово — Крачун, 25. децембра.)

76. Хто ше перши пришол поклоньиц Ісусу Христу, а хто потим?

Перши ше пришли поклоньиц Ісусу Христу побожни пастире, а за нїма троме кральове з Востоку.

77. Хто обявел народзенье Христово пастиром, а хто тром кральом з Востоку?

Пастиром обявели Ангели, а тром кральом з Востоку чудесна гвізда.

2. Дзециньство Ісуса Христа.

З дзециньского віку Ісуса Христа знаме:

1. же Му осми дзень по народзеню, дали мено Ісус;
2. же штерацетого дня бул у храму Богу офіровани;
3. же ше Му троме кральове з Востоку поклоньели и приньесли дари: злато, миро и кадило;
4. же мушел уцекац до Єгипту, бо Го цар Ирод сцел забиц;
5. же ше з Єгипту поврацел по шмерци Иродовей до Назарету.

(Праздник: Обрѣзаніе Господа Н. Іс. Хр. 1. януара. — Срѣтеніе Г. Н. Іс. Хр. 2. фебруара. — Память святих дзецох пре Христа забитих 29. децембра.)

78. Дзе пошол Ісус Христос, кед мал 12 роки?

Ісус Христос, кед мал 12 роки, пошол з Пресвяту Діву Марію и зос святим Іосифом до Єрусалиму на праздник Пасхи и там остал три дньи.

79. Прецо Ісус Христос ишол до храму?

Ісус Христос ишол до храму, да нам зос своим прикладом укаже, як треба да и ми ходзиме до церкви.

80. Дзе жил Ісус Христос, кед ше поврацел зос храму?

Ісус Христос, кед ше поврацел зос храму, жил у Назарету и повиновал ше своєй Мацери и святому Іосифови.

81. Прецо ше Ісус Христос повиновал своєй мацери и св. Іосифови?

Ісус Христос повиновал ше своєй Мацери и святому Іосифови, да нам зос своим прикладом укаже, як ше и ми мушиме повиновац своим родительом.

Б) Ісус Христос як учитель — явни живот Ісуса Христа.

1. Наука и чуда Ісуса Христа.

82. Дзе пошол Ісус Христос, кед мал 30 роки?

Ісус Христос, кед мал 30 роки, пошол на ріку Іордан и дал ше кресциц од святого Іоана.

На памяток кресценя Ісуса Христа празднуєме Богоявленіє. (Пошвецованье води на ріки або на студні.)

83. Цо ше стало, кед ше Ісус Христос кресцел?

Кед ше Ісус Христос кресцел, отворело ше ньебо, явел ше Дух Святи як голуб, и чул ше глас Бога Отца: **„Сéй ѐсть Сы́нъ мой возлюблéнный, ѻ нéмже благовóлихъ.“** — („То мой Син возлюблени, котри по моєй дзеки.“)*)

*) Ту ше указала Свята Тройца: Дух Святи ше явел як голуб, Син ше кресцел, а Бог Отец шведочел, же то Його Син. (Тайна Кресценя.)

84. Дзе пошол Ісус Христос по своим кресценю?

По своим кресценю пошол Ісус Христос до пустиньи и там посцел 40 дни и 40 ноци. (Вельки пост. Св. четпредесятница.)

85. Цо робел Ісус Христос, кед ше врацел з пустиньи?

Ісус Христос, кед ше врацел з пустиньи, научовал людзох, творел чуда и пророковал.

86. Цо научовал Ісус Христос?

Ісус Христос научовал тото шицко, цо нам треба вериц и оконьчовац, да будземе спашени.

87. Цо за себе учел Ісус Христос?

За себе учел Ісус Христос, же Вон обецани Спаситель, прави Бог и прави чловек.*)

*) **„А҆́зъ и҆ О҆тéцъ є҆ди́но є҆смá.“** (І҆ѡáннъ 10, 30.) **„Всѧ̑, є҆ли́ка и҆́мать О҆тéцъ, моѧ̀ сꙋ́ть.“** (І҆ѡáннъ 16, 15.)

Кресцене Ісуса

„Ꙗ҆́же бо О҆́нъ твори́тъ, сїѧ̀ и҆ Сы́нъ та́кожде твори́тъ, да всѝ чтꙋ́тъ Сы́на, ꙗ҆́коже чтꙋ́тъ О҆тца̀..“ (Іѡа́ннъ 5, 19. 23.)

88. З чим доказал Ісус Христос, же Вон обецани Откупитель?

Ісус Христос доказал, же Вон обецани Откупитель, зос своим святим животом, з чудами и пророчествами.*)

*) Чудо може зробиц єдини Бог, або чловек, котрому Бог да тоту власц. Исто так и пророковац.

Ісус Христос творел чуда:

1. на природи: Вон претворел воду на вино у Кани Галилейскей, — з 5 хльебами и двома рибами насицел вецей як пейц езри людзох;
2. на живих людзох: з єдним словом виздравлял хорих, шльепих, хромих, глухих и т. д.;
3. на мертвих людзох: воскрешовал мертвих и сам славно воскрес ôд мертвих;
4. на ньечистих духох: виганял ньечистих духох з людзох.

89. Чи шицки людзе уверели Ісусу Христу?

Нье шицки людзе уверели Ісусу Христу; особено жидовски священики и фарисеи ньенавидзели Ісуса Христа пре Його науку и на концу Го прибили на крижь.

90. Прецо тоти людзе ньенавидзели Ісуса Христа?

Тоти людзе ньенавидзели Ісуса Христа прето, бо були ньедобри, а Ісус Христос их оштро карал пре их гріхи.*)

*) Наука духовна: Дзекуй Ісусу Христу, же Вон з любови ґу Тебе постал чловеком; твардо тримай Його науку и наслїдуй Його приклад, бо Ісус Христос: „пꙋ́ть, и҆́стина и҆ живо́тъ.“

91. Як гуториме штварти член „Вѣруи“?

Штварти член „Вѣруи“ гуториме: „Распѧ́таго же за ны̀ при Понтійстѣмъ Пїла́тѣ, страда́вша и҆ погребе́нна.“ — „(Верим, же Ісус Христос) бул за нас роспяти за панованя Понтійского Пилата, церпел муки (страсти) и бул погребени.“

2. Мука и шмерц Ісуса Христа (страсти).

92. Прецо Син Божи постал чловек?

Син Божи постал чловек, да може за нас церпиц и умрец.

93. Чом Ісус Христос за нас церпел и умар?

Ісус Христос за нас церпел и умар, да место нас задовольи справедльивосци Божей, и да нас спаши од вічних мукох.

94. Цо нам прибавел Ісус Христос зос своима муками и зос свою шмерцу?

Зос своима муками и зос свою шмерцу прибавел нам Ісус Христос ласку и право на ньебо.

95. Цо церпел Ісус Христос?

Ісус Христос церпел страшни болї на души и на целу.

96. Цо церпел Ісус Христос на целу?

На целу церпел Ісус Христос: бул бичовани, зос церньовим венцом овінчани, поплювани и на концу на крижу роспяти.

97. Чи мушел Ісус Христос церпиц и умрец?

Ісус Христос нье мушел церпиц и умрец. Вон то зробел добровольно з любови ґу нам шицким.

98. Хто осудзел Ісуса Христа на шмерц?

Ісуса Христа осудзел на шмерц Понтійски Пилат од страху пред Жидами.

99. Дзе бул Ісус Христос роспяти?

Ісус Христос бул роспяти на гори Голгофти блїско Єрусалима. (Вельки Пяток.)

100. Котри були остатньи слова Ісуса Христа на крижу?

Остатньи слова Ісуса Христа на крижу були: „**Отче**, до рукох твоих придавам дух свой!“

101. Дзе пошла душа Ісуса Христа по шмерци?

Душа Ісуса Христа пошла по шмерци до Аду, дзе чекали души праведникох Старого Завіта на Откупителя.

Души праведникох Старого Завіта нье могли дорас по шмерци войсц до ньеба, бо ньебо було по гріху

Юда

первородним заварте, док го нье отворел Ісус Христос. У Аду чекали на Ісуса Христа Адам и Ева, Авель, Ноя, Авраам, Исак, Яков, Мойсей, Давид, пророки и сам Святи Іоан Предтеча и други.

102. Хто знял цело Христово з крижа и поховал?

Цело Христово знял з крижа и поховал Іосиф Ариматейски и Никодим.

(Вельки Пяток — Вечурия и Повечеріє).]

Паметай! „Глава Ісуса Христа ше схильела, да тебе поцїлує; руки ше роспрестарли, да тебе облапя; шерцо ше отворело, да тебе нука замкнье“. (Св. Августин).

Стреду пост, бо тот дзень Юда предал Ісуса Христа за 30 сребреники.

Пяток пост, бо тот дзень Ісус Христос на криж прибити умар.

Часто думай на муку и шмерц Ісуса Христа, особено кед видзиш криж.

(Вельки Пятрк и Собота. Божи гроб. Плащаница).

Г) Ісус Христос прославени.

Пяти член „Вѣруи“: **„Й воскре́сшаго въ тре́тій де́нь по писа́ніємъ.“** — („Верим же Ісус Христос) воскрес треци дзень як було писано“. (Як пророки предрекли).

1. О воскресенію Ісуса Христа.

103. Чи остало цело Христово у гробу?

Цело Христово нье остало у гробу. Треци дзень додня рано душа Христова соєди-

ньела ше з целом, и Ісус Христос славно воскрес зос гроба.

Ісус Христос воскрес в ньедзелю рано. — (**Свѣ́тлое воскресе́нїе.** Велька ноц. Пасха. Пошвецованье пасхи.) То празднуєме на Вельку ноц и каждей ньедзелї.

Паметай! З тим, же Ісус Христос вокрес, доказал, же є прави Бог.

104. Од кого дознали апостоли и ученики Христово, же Христос воскрес?

Же Христос воскрес, дознали апостоли и ученики Христово од самого Ісуса Христа, котри ше им вецейраз явел, гуторел з нїма, єдол пред нїма, поучовал их и т. д.

Ісус Христос ше указал Преч. Дїви Маріи, женом Мироносицом, св. Петрови, апостолом, св. Томови, 500 учеником и т. д. Же Ісус Христос наисце воскрес, то потвердзели апостоли зос мученическу шмерцу.

Паметай! Воскресенїє Христово най це утвердзи у віри и надїи, же и ти раз воскресньеш на славу, кед будзеш жиц по науки Ісуса Христа!

2. О вознесенїю Ісуса Христа.

Шести член „Вѣруи“: „**И҆ возше́дшаго на небеса̀, и҆ сѣдѧ́щаго о҆деснꙋ́ю О҆тца̀**“.—(„Верим, же ше Ісус Христос) возньес на ньебо и же шедзи на правей страни Бога Отца“.

105. Як длуго остал Ісус Христос по своим воскресенію на жеми?

Ісус Христос по своим воскресенію остал на жеми 40 днї.

106. Цо ше стало з Ісусом Христом штерацети дзень по воскресенію?

Штерацети дзень по воскресенію возньес ше Ісус Христос на ньебо

(Праздник: Вознесеніє Господнье).

107. Прецо ше Ісус Христос возньес на ньебо?

Ісус Христос возньес ше на ньебо:

1. да нам отвори ньебо и приготує место;
2. да и як чловек ужива найвекшу славу на ньебе;
3. да пошлье своєй Церкви Святого Духа.

Часто дзвигай очи свойо и душу свою на ньебо, бо там наш прави дом.

„Вы́шнихъ и҆щи́те, и҆дѣ́же є҆́сть Хрїсто́съ ѡ҆деснꙋ́ю Бо́га сѣдѧ́“.

„Гѡ́рнѧѧ мꙋ́дрствꙋйте, а҆ не зе́мнаѧ“. (Кол. 3, 1. 2.)

Седми член „Вѣруи“ гуториме: **„И҆ па́ки грѧдꙋ́щаго съ сла́вою сꙋди́ти жи́вымъ и҆ ме́ртвымъ, є҆го́же ца́рствїю не бꙋ́детъ конца́.“** — („Верим, же Ісус Христос) заш придзе зос славу судзиц живим и мертвим и його царству нье будзе конца.“)

(Седми член вьедно з єденастим.)

III. О трецей особи у Богу — о Духу Святим Просвітителю.

Осми член „Вѣруи“: **„И҆ въ Дꙋ́ха свѧта́го Го́спода животворѧ́щаго, и҆́же ѿ Ѻ҆тца́ и҆ Сы́на и҆сходѧ́щаго, и҆́же съ Ѻ҆тцє́мъ и҆ съ Сы́номъ**

Вознесеніе

спокланѧ́ѐма и҆ сосла́вима глаголавшаго проро́ки.“ — (Верим) и Духа святого Господа, котри дава живот, котри од Отца и Сина виходзи, котрому ше з Отцом и Сином вьедно кланяме и вьедно Го славиме, котри гуторел по пророкох.“

108. Кого Ісус Христос обецал своим апостолом пред вознесенїєм?

Ісус Христос обецал своим апостолом пред вознесенїєм Святого Духа.

109. Кеди послал Ісус Христос Святого Духа?

Ісус Христос послал Святого Духа дзешати дзень по вознесенїю, а пейдзешати дзень по воскресенїю.

Памяток на приход Святого Духа славиме на праздник „Сошествіє Святаго Духа“ — Русадля — Жельени швета. То родзени дзень святей церкви.

110. Цо зробел Дух Святи апостолом?

Дух Святи апостолох прошвіцел, пошвецел и у добрим утвердзел.

Кед апостоли пріяли Святого Духа, розумели шицки науки Ісуса Христа и бешедовали нови бешеди, котри скорей нье знали (прошвиценье); творели чуда (пошвеценье); през страху научовали віру Христову и за Ісуса Христа вельо церпели и як мученики помарли (утвердзенье у добру).

Паметай! Дух Святи прошвіцує, пошвецує и у добрим утвердзує каждого чловека, кед му дава свою ласку.

111. Кому Дух Святи особено помагал у Старим Завіту?

У Старим Завіту Дух Святи особено помагал пророком.

112. Як Дух Святи у старим Завіту помагал пророком?

Дух Святи у Старим Завіту так помагал пророком, же их прошвіцовал и поучовал, кед научовали и писали Святе Пйсмо.

113. Дзе Дух Святи?

Дух Святи як Бог вшадзи, а зос своима дарами у Церкви католицкей и у души каждого побожного чловека.

114. Яки дари дава Дух Святи святей Церкви?

Святей Церкви дава Дух Святи таки дари, же ю поучує и управля зос ню.

115. Яки дари дава Дух Святи души побожного чловека?

Души побожного чловека дава Дух Святи ласку, котра душу прошвіцує, пошвецує и на добре накланя.

Паметай! Дух Святи зишол на апостолох як огнени (пламени) язики, бо их прошвіцел и дал им вельку любов ґу Господу Богу и ґу людзом; над Ісусом Христом указал ше Дух Святи як голуб на Іордану, па ше прето так и малює.

116. Котри дари дава Дух Святи побожному чловекови?

Побожному чловекови дава Дух Святи осо-

бено тоти 7 дари: 1. мудросц, 2. розум, 3. совіт, 4. моц, 5. знанье, 6. побожносц, и 7. страх Божи.

117. Цо исповідуєме зос словами „и҆ въ Дꙋ́ха свѧта́го Го́спода“?

Зос словами: „и҆ въ Дꙋ́ха свѧта́го Го́спода“ исповідуєме, же Дух Святи Господь, то єст прави Бог, як Бог Отец и Бог Син.

118. Хто то дакле Дух Святи?

Дух Святи єст треца особа у Богу, котра ôд Отца и Сина виходзи и котра з Отцом и Сином єден Бог.

Паметай! Твоя душа храм Духа Святого. Чувай ше ôд гріха и Дух Святи будзе пребивац у твоєй души по своєй ласки. У каждей важньейшей роботи приволуй помоц Святого Духа з молитву „Ца́рю небесный“ стр. 6.

IV. О Святей Тройцї.

119. Кельо особи у Богу?

У Богу три особи: Бог Отец, Бог Син и Бог Дух Святи.

120. Чи кажда особа у Богу правдиви Бог?

Єст; кажда особа у Богу правдиви Бог.

121. Чи тоти три особи у Богу льем єден Бог?

Єст; тоти три особи у Богу льем єден Бог.

122. Прецо тоти три особи у Богу льем єден Бог?

Тоти три особи у Богу льем єден Бог, бо шицки три маю єдну исту Божу природу.

123. Чи Бог Отец старши од Бога Сина и Бога Духа святого?

Нье; шицки три особи вічни.

124. Як ше вола єдно Божество у трох особох з єдним меном?

Єдно Божество у трох особох з єдним меном вола ше „**Тройца Свѧтáѧ**“.*)

*) Праздник „Святей Тройци“ други дзень Русадльох.

125. З яким знаком исповідуєме свою віру у Святу Тройцу?

Свою віру у Святу Тройцу исповідуєме:

1. зос знаком святого креста (зос жегнаньом), бо кед ше жегнаме, вигваряме: „**Во и҆́мѧ О҆тцà и҆ Сы́на и҆ Свѧтáго Дꙋ́ха**“;
2. з молитву: „**Слáва О҆тцꙋ̀ и҆ Сы́нꙋ и҆ свѧтóмꙋ Дꙋ́хꙋ, и҆ ны́нѣ и҆ при́сно и҆ во вѣ́ки вѣкѡ́въ. А҆ми́нь.**“

Паметай: Кед ше жегнаш, теди исповідуєш же вериш:

1. же у Богу три особи, а єден Бог;
2. же Син Божи постал чловеком и
3. же нас на крижу откупел.

Молитва ґу Пресв. Тройцї „Пресвятая Тройце“ стр. 7.

О католицкей Церкви.

1. О основаню и управляню Святей Церкви.

Дзевяти член „Вѣруи“: „**Во є҆ди́нꙋ, свѧ́тꙋю, собóрнꙋю и҆ а҆постóльскꙋю Цéрковъ.**“ — „(Верим) єдну, святу, соборну и апостолску Церкву.“

126. Кого Ісус Христос поставел место себе да учи и кресци людзох?

Ісус Христос место себе поставел апостолох да уча и кресца людзох.*)

*) „Шедше оубо научите всѧ ѧзыки крестѧще ихъ въ имѧ Отца и Сына и свѧтаго Дѹха.“ (Мат. 28, 19.)

127. Кельо апостолох вибрал Ісус Христос?

Ісус Христос вибрал 12 апостолох.

128. Кеди започали апостоли учиц и кресциц людзох?

Апостоли започали учиц и кресциц людзох, кед на ньих зишол Дух Святи. (Сошествіє св. Духа.)

129. Хто започал перши спомедзи апостолох учиц и кресциц?

Перши спомедзи апостолох започал учиц и кресциц святи Петро. На першу науку святого Петра покресцело ше коло три езри людзох.

130. Цо творели апостоли вьедно з тима людзми, цо ше покресцели?

Апостоли вьедно з тима людзми, цо ше покресцели, творели друштво Христово.*)

*) Кажде друштво — царство, кральевство, варош, валал, фамилія — муши мац свою видиму главу.

131. Хто бул перша видима глава Церкви Христовей, а хто невидима?

Перша видима глава Церкви Христовей бул святи Петро, а невидима глава є сам Ісус Христос.

132. З котрима словами поставел Ісус Христос св. Петра за видиму главу Церкви?

Ісус Христос поставел святого Петра за видиму главу Церкви зос словами: „**Ты̀ є҆сѝ Пе́тръ, и҆ на се́мъ ка́мени сози́ждꙋ це́рковь мою̀, и҆ врата̀ а҆́дова не ѻ҆долѣ́ютъ є҆́й. И҆ да́мъ тѝ ключѝ ца́рства небе́снагѡ, и҆ є҆́же а҆́ще свѧ́жеши на землѝ, бꙋ́детъ свѧ́зано на небесѣ́хъ: и҆ є҆́же а҆́ще разрѣши́ши на землѝ, бꙋ́детъ разрѣ́шено на небесѣ́хъ.**“ (Мат. 16, 18. 19.) „**Пасѝ а҆́гнци моѧ̀. Пасѝ ѻ҆́вцы моѧ̀.**“ (Іоан 21, 16. 17.) — („Ти Петро [камень] и на тим каменю збудуєм Церкву свою и дзвери пекельни ю нье надвладаю. И тебе дам ключи царства небесного, и цо звяжешь на жеми, будзе звязане на ньебе, а цо розвяжешь на жеми, будзе розвязане на ньебе. — Пашь ягнятка мойо, пашь овци мойо.“)

133. Хто дакле основал святу Церкву?

Святу Церкву основал сам Ісус Христос.

134. Як длуго останье Церква Христова?

Церква Христова останье до конца швета.*)

*) Ісус Христос гварел: „**Ше́дше наꙋчи́те всѧ̀ ѧ҆зы́ки... и҆ се а҆́зъ є҆смъ съ ва́ми въ всѧ̀ днѝ до сконча́нїѧ вѣ́ка.**“ (Мат. 28, 20.)

135. Хто по шмерци св. Петра видима глава Церкри?

По шмерци святого Петра видима глава Церкви Папа Римскѝ.*)

*) Святи Петро жил як владика у Риму и умар прибити на криж 67. року за цара Нерона 29. юнія. Прето

кажди владика Римски є наслїдник святого Петра и по одредзеню самого Ісуса Христа Його Намістник и видима глава Церкви Христовей.

136. Хто бул наслїдник других апостолох?

Других апостолох були наслїдники владикове.

Владикове управляю з єдну часцу вірних, котрих им одредзує Римски папа, — то є владичество або епархія.

137. Хто дакле управля з Церкву Христову?

З Церкву Христову управля Римски Папа вьедно з владиками.

138. Хто помага владиком?

Владиком помагаю священики и діякони.

139. Цо є дакле Церква Христова або Церква католицка?

Церква Христова або Церква Католицка є друштво шицких христіянох на тим швеце, котрим є верховна видима глави Папа Римски.

2. О знаменох або знакох, по котрих ше позна правдива Церква Христова.

140. Чи Ісус Христос установел вецей Церкви?

Ісус Христос установел льем єдну церкву, як цо и научовал льем єдну віру.

Ісус Христос вше гуторел льем о єдней Церкви. Як цо єст льем єден Бог, так може буц и льем єдна віра правдива, а то є тота, цо ю научує Церква Христова.

141. По котрих знакох можеме препознац Церкву Христову?

Церкву Христову можеме препознац по тих 4 знакох, о котрих гутори дзевяти член „Вѣруи“.

142. А котри то знаки правдивей Церкви Христовей?

Знаки правдивей Церкви Христовей тоти 4: вона є 1. єдна, 2. свята, 3. католицка або соборна и 4. апостолска.

143. Котра Церква ма тоти 4 знаки?

Тоти 4 знаки ма льем тота Церква, котрей видима глава Папа Римски, то єст церква католицка.

а) Католицка Церква єдна, бо шицки католики по цалим швеце исповідую єдну исту віру, примаю исти святи Тайни, и шицки маю єдну исту верховну главу, святого Отца, папу Римского.

б) Католицка Церква свята, бо ю утемельел сам Ісус Христос; бо єй науки святи; бо зос святима Тайнами помага своим членом да постаню святи; бо вше мала, а и терас ма вельких Святих.

в) Католицка Церква соборна або католицка, бо вона збера шицки народи шицких вікох и прима их як свойо дзеци, и вона єдина розширена медзи шицкима народами цалого швета.

г) Католицка Церква апостолска, бо вона учела, а и терас учи тоту исту науку, котру научовали апостоли, и их наслїдники владикове.

Понеже льем сама католицка Церква ма тоти 4 знаки, то льем вона правдива Церква Христова.

Бичоване Ісуса

Други Христіянски церкви, котри ше отдзельели од Церкви католицкей, льебо ньемаю аньи єден од тих 4 знакох, льебо ньемаю шицки 4 знаки.

Грековосточна Церква у Царгороду отдзельела ше од правдивей Церкви Христовей — католицкей — у 9. столїтію. У позньейших столїтійох пристала и велька часц Славянох ґу тей отдзельеней церкви.

У 16. и 17. столїтію врацела ше єдна часц Славянох назад до Церкви Христовей — католицкей — (Українци у Русіи, у Галичини и у Карпатох и Горвати у Горватскей у Жумберку) и вони ньешка исповідую тоту исту віру, котру исповідала свята Церква на Востоку у перших 9 вікох, док признавала Папу Римского за видиму главу Церкви Христовей. Тоти Славянье волаю ше грекокатолики, або католики восточного обряду. — Вони ше од других католикох одлучую льем зос своим обрядом на старославянским язику, а иньшак з другима католиками исповідую єдну исту віру, примаю исти св. Тайни, и маю исту видиму главу св. Церкви — Римского Папу. — Тот обряд, що ми тераз маме, вола ше гречески, бо ше на Востоку у перших 9 столїтійох служело Богослуженіє на греческим язику — а так ше и ньешка служи. — Кед ше грековосточна Церква у Царгороду у 9. столїтію отдзельела од Церкви Католицкей, Господь Бог у тото време послал медзи Славянох св. Кирила и Мефтодія и вони з допущеньом Папи Римского Адріяна II. и Іоанна VIII. преложели на славянски язик Службу Божу и шицки церковни кнїшки. — Од того часу ми служиме Службу Божу на славянским язику.

* * *

Лютеранье и Кальвинье отпадли од Церкви католицкей у 16. столїтію. Вони ньешка як сухи копар, котри нье ноши плода.

Наука духовна. — Дзекуй Господу Богу, же ти ше родзел як член правдивей Церкви Христовей и модльи

ше Богу, да ше назад повраца до Церкви Христовей шицки, котри ше од ньей отдзельели—„да будзе єдно стадо и єден пастир“. (Іоан 10, 16.).

(Апостолат св. Кирила и Мефтодія).

3. О задачи святей Церкви.

144. Прецо Ісус Христос основал святу Церкву?

Ісус Христос основал святу церкву, да по ньей спашава людзох.

Спашиц ше можеме льем у Церкви Христовей. По особеней ласки Божей можу ше спашиц и тоти людзе, котри ше през своєй вини нье находза у Церкви католицкей, кед шицко окончую, що им Бог заповеда по их совісти. Таки людзе су по своєй души члени католицкей Церкви.

145. Як спашава свята Церква своих вірних?

Свята Церква спашава своих вірних так, же их

1. ньепомильно учи, що муша вериц;
2. же з нїма управля с помоцу Святого Духа и
3. же их пошвецує по святих Тайнох.

146. Хто ньепомильно поучує у Церкви католицкей?

Ньепомильно поучує у Церкви католицкей святи Отец Папа и з нїм зєдиньени владикове.

Святи Отец Папа и з нїм зєдиньени владикове маю право и власц од Господа Ісуса Христа, да ньепомильно поучую своих вірних у святей віри, як и у тим, що вірни муша робиц, да буду спашени. Прето

ше вони волаю „Церква учаща“, а вірни ше волаю „Церква слухающа“.

Паметай на слова Ісуса Христа: „**Слꙋ́шаѧй ва́съ, мнѣ̀ слꙋ́шаетъ; и҆ ѿмета́ѧйсѧ ва́съ, мнѣ̀ ѿмета́етсѧ.**“ — „Хто вас слуха, мнье слуха; хто ше од вас одрека, мнье ше одрека.“ (Лук. 10, 16.)

147. У чим ше нье може помилїц „Церква учаща“?

„Церква учаща“ нье може ше помилїц у тим, кед учи, цо треба верицъ и цо треба творицъ, да ше спашиме.

148. Прецо ше „Церква учаща“ нье може у тим помилїц?

„Церква учаща“ нье може ше у тим помилїц, бо зос ню сам Ісус Христос до конца швета и Дух Святи ю водзи и управя зос ню.

Ісус Христос гуторел апостолом: 1. „Научуйце шицки народи... и я з вами през шицки дньи до конца швета.“ — 2. „Я замодльим Отца и Вон вам пошлье Утїшителя, Духа правди, да останье з вами на віки.“ (Іоан 14, 16.)

„Учаща Церква“ учи або на екуменских-общих концилох, дзе ше сходза владикове з цалого швета и вьедно з Папом Римским виглашую, цо маме верицъ або творицъ; або сам Папа, як верховни учитель Церкви Христовей, виглашуе науку ôд Бога обявену, котру маме верицъ або творицъ, и теди ше вон нье може помилїц, бо го чува сам Дух Святи. (Ньепомильносц Папи Римского.)

Екуменских концилох було до терас 20.

149. Цо гутори Ісус Христос за того, котри нье слуха Церкву?

За того, котри нье слуха Церкву, гутори Ісус Христос: „Най ци будзе як поганин и митар.“ (Мат. 18, 17.)

150. Яки гріх твори тот, хто одступи од Церкви католицкей?

Хто одступи од Церкви католицкей, твори найстрашньейши гріх, бо предава як Юда Ісуса Христа.

Паметай! Почитуй, люб и слухай Церкву католицку як свою мацер. Нье ходз ньіґда до ньекатолицкей церкви!

151. Як гуториме дзешати член „Вѣруи“?

Дзешати член „Вѣруи“ гуториме: „**Ѝсповѣ́дꙋю є̂ди́но крещє́нїє во ѻ̂ставлє́нїє грѣхѡ́въ**“. „Исповідуєм єдно кресценье на отпущенье гріхох“.

152. Цо учи дзешати член „Вѣруи“?

Дзешати член „Вѣруи“ учи: же єст єдно кресценье установене ôд Ісуса Христа на котрим ше отпущую гріхи. (Тайна Крещенїя).

153. Котри ше гріхи отпущую на св. кресценю?

На святим кресценю отпущує ше гріх первородни, а кед ше старши чловек кресци, теди му ше отпущую и шицки други гріхи, котри пред кресценьом согрішел.

154. У котрей ше Тайни отпущую гріхи зробени по св. кресценю?

Гріхи зробени по святим кресценю, отпущую ше у Тайни Покаянія. (Св. споведз).

Штири остатнї річи (ствари): смерт, суд, пекло и царство небесне.

155. Як гуториме седми член „Вѣруи“?

Седми член „Вѣруи“ гуториме: „**И҆ па́ки грѧдꙋ́щаго со сла́вою сꙋди́ти живы́мъ и҆ ме́ртвымъ, є҆го́же ца́рствїю не бꙋ́детъ конца̀**“.

156. Як гуториме єденасти член „Вѣруи“?

Єденасти член „Вѣруи“ гуториме: „**Ча́ю воскресе́нїѧ мѐртвыхъ**“. „Очекуєм воскрешенье мертвих“.

1. О другим приходу Ісуса Христа—о страшним суду.

157. Цо будзе з нашим целом, кед умреме?

Кед умреме, положа нам цело до гроба.

158. Дзе идзе наша душа, кед нам цело умре?

Кед нам цело умре, идзе наша душа на суд пред Ісуса Христа. (Погреб).

159. Як ше вола тот суд дорас по шмерци?

Тот суд дорас по шмерци вола ше окремни суд.

160. Прецо ше тот суд по шмерци вола окремни суд?

Тот суд по шмерци вола ше окремни суд, бо Ісус Христос окреме судзи каждей души дораз по шмерци.

161. Дзе идзе душа по окремним суду?

По окремним суду идзе душа або до царства, або до пекла, або до митарства.

162. Цо то царство?

Царство место вічного блаженства.

163. Цо то пекло?

Пекло место вічних мукох.

164. Цо то митарство?

Митарство место привремених мукох.

165. Чія душа пойдзе до царства?

До царства пойдзе душа того чловека, котри умре през гріху и котри ше потполно випокутовал на тим швеце.

166. Чія душа пойдзе до пекла?

До пекла пойдзе душа того чловека, котри умре у смертелним гріху.

167. Як кара Бог грішних у пеклу?

Грішних у пеклу кара Бог так, же вони церпя у огню вічни муки и нїґда нье буду Бога видзиц.

„Черв их нье умера и огень ше их нье гаши“, так гутори Господь о тих, котри у пеклье.

168. Чія душа пойдзе до митарства?

До митарства пойдзе душа того чловека, котри умре з малим гріхом, або котри ше потполно нье випокутовал на тим швеце.

169. Як длуго останье нашо цело у гробу?

Нашо цело останье у гробу до конца швета.

170. Цо зроби Бог зос целами шицких людзох на концу швета?

На концу швета Бог воскрешнье цела шицких людзох и то ше вола „**воскресе́нїе мертвыхъ**“.

Душа каждого чловека повраци ше до свойого цела, и цело воскрешнье.

171. Прецо Бог воскрешнье цела шицких людзох?

Бог воскрешнье цела шицких людзох, да и цела достаню, як заслужели, або наградзенье або кару.

172. Цо дакле исповідуєме зос словами „и҆ па́ки грѧдꙋ́щаго сꙋди́ти жи́вымъ и҆ ме́ртвымъ“?

Зос словами „**и҆ па́ки грѧдꙋ́щаго сꙋди́ти жи́вымъ и҆ ме́ртвымъ**“ исповідуєме, же Ісус Христос ще раз придзе судзиц шицким людзом, живим и мертвим — добрим и злим.

173. Як ше вола тот суд Ісуса Христа?

Тот суд Ісуса Христа воле ше страшни або общи суд.

174. Прецо ше тот суд Ісуса Христа вола общи?

Тот суд Ісуса Христа вола ше общи, бо теди будзе судзиц шицким людзом вьедно.

175. Цо пове Ісус Христос праведним?

Праведним пове: „Придзце благословени Отца мойого; примце царство, котре вам приправене од початку швета.“ (Мат. 25, 34.)

176. Цо пове Ісус Христос грішником?

Грішником пове: „Идзце одо мнье прокляти до огня вічного...“ (Мат. 25, 41.)

177. Две пойду по тим суду праведни, а дзе грішни?

Праведни пойду по тим суду до царства, а грішни до пекла.

По страшним суду останье льем ньебо и пекло. Митарства вецей нье будзе.

178. Як гуториме дванасти член „Вѣруи“?

Дванасти член „Вѣру-и“ гуториме: **„Ѝ жи́зни бꙋдꙋ́щаго вѣ́ка. Ѝми́нь.“** — „(Очекуєм) и живот будущого віка. Аминь.“

2. О вічним животу.

179. Цо исповідуєме зос словами: „Ѝ жи́зни бꙋдꙋ́щаго вѣ́ка“?

Зос словами „**Ѝ жи́зни бꙋдꙋ́щаго вѣ́ка**“, исповідуєме, же после того живота очекуєме живот вічни и за праведникох и за грішникох.

Яґод цо кажди праведник будзе у ньебе наградзени по своих заслугох, так и кажди грішник будзе покарази по числу своих гріхох.

180. Цо значи слово „Ѝми́нь“ на концу „Вѣруи“?

Слово „**Ѝми́нь**“ на концу „Вѣруи“ значи, же ми тото шицко вериме, цо ше находзи у „Вѣруи“.

Наука духовна: **„Въ всѣ́хъ словесѣ́хъ твои́хъ поминáй послѣ́днѧѧ, и҆ въ вѣ́ки не согрѣ́шиши.“** (Сир. 7, 40.)

Христіянска віра. — Жрідла св. віри. — 5 главни Правди св. віри.

181. Цо нам найбаржей потребне, да ше спашиме?

Да ше спашиме, найбаржей нам потребне, да Бога познаме.

182. Хто нас найльепше учи Бога познавац?

Бога познавац найльепше нас учи наша христіяньска віра.

183. Хто по христіянски вери?

По христіянски вери тот, хто трима за правду тото шицко, цо Бог обявел, и цо нас учи по святей своєй Церкви.

184. З чого учи свята Церква тото цо Бог обявел?

Тото цо Бог обявел, учи свята Церква зос Святого Писма и Преданя апостолского.

185. Хто написал Святе Писмо?

Святе Писмо написали людзе ôд Духа Святого прошвицени.

186. Як ше дзельи Святе Писмо?

Святе Писмо дзельи ше на кньишки Старого и Нового завіта.

У Святим Писму Старого завіта находзи ше наук Божи, котри Бог дал людзом од створеня швета до Ісуса Христа. У Святим Писму Нового Завіту находзи ше наук Божи, котри нас научовал Ісус Христос сам и преко апостолох.

187. Цо то святе Преданье?

Святе Преданье то наук Ісуса Христа, котри апостоли научовали, алье го нье написали.

188. Котри найглавньейши правди святей віри?

Найглавньейши су правди святей віри:

1. же єсть єден Бог;
2. же у Богу три особи: Бог Отец, Бог Син и Бог Дух Святи;
3. же друга особа Божа, Бог Син, постал чловеком и же нас на крижу откупел;
4. же Бог справедливи судія, котри добрих наградзує, а злих кара;
5. же душа человіческа бесмертна;
6. же ше през ласки Божей нье можеме спашиц.

189. Цо гутори Ісус Христос за того, котри нье сце вериц, цо Бог обявел?

За того, котри нье сце вериц, цо Бог обявел, гутори Ісус Христос: „Хто нье вери, будзе осудзени.“ (Мат. 16, 16.)

„Буц осудзени“ значи присц до пекла.

ГЛАВА ДРУГА.

О заповідох,

котри муши кажди христіянин отримовац.

А) Дзешец заповіди Божи.

1. **Чи ше ми спашиме, кед будземе льем вериц, цо Бог обявел?**

   Кед будземе льем вериц, цо Бог обявел, теди ше нье спашиме, алье окрем того мушиме отримовац и заповіди, котри нам Бог дал.

   „**А҆́ще хо́щеши вни́ти въ жи́вотъ, соблюди̑ за́повѣди.**“ „Кед сцеш присц до вічного живота, отримуй заповіди“, гутори Ісус Христос. (Мат. 19, 17.)

   Кед отримуєме заповіди, теди жієме по віри, теди наша віра жива. Приклад: Живот перших христіянох.

2. **Дзе ше накратко находзи, цо нам Бог заповеда?**

   Цо нам Бог заповеда, накратко ше находзи у Дзешец Заповідох Божих.

3. **Гутор Дзешец Заповіди Божи:**

   1. Азъ єсмь Господь Богъ Твой, да не будутъ тебѣ бози иніи кромѣ мене.

Cl Kohl sc

2. Не призивай имя Господа Бога Твоєго надаремно.
3. Памятай, абысь день недѣльный святилъ.
4. Чти отца твоєго и матерь твою (да благо ти будеть и да долголѣтенъ будеши на земли).
5. Не убій.
6. Не чужоложь.
7. Не укради.
8. Не будь сьвѣдкомъ фалшивимъ противъ ближняго твоєго.
9. Не пожадай жени ближняго твоєго.
10. Не пожадай жаднои вещи ближняго твоєго.

4. Прецо ше тоти 10 заповіди волаю заповіди Божи?

Тоти 10 заповіди волаю ше заповіди Божи прето, бо их сам Бог дал народу Израильскому на гори Синайскей.

Бог написал тоти заповіди найперше каждому человекови до шерца, а народу Израильскому их написал крем того и на два таблїчки на гори Синайскей. И сам наш Ісус Христос заповеда, да тримаме тоти заповіди.

1. О першей заповіди Божой.

а) О почитованю Господа Бога.

5. Котра перша заповідь Божа?

Перша заповідь Божа: „Азъ єсмь Господь Богъ твой, да не будуть тебѣ иніи бози кромѣ мене.“ (Я Господь Бог твой: же биш нье мал других богох окрем мнье.)

6. Цо заповеда Бог у першей заповіди?

У першей заповіди заповеда Бог, да ше Йому, єдиному Господу Богу свойому, кланяме.

7. Цо забранює Бог у першей заповіди?

У першей заповіди забранює Бог кланяц ше кривим Богом.

8. Як указуєме, же ше Богу кланяме?

Же ше Богу кланяме, то указуєме, кед у Бога вериме, кед на Бога уповаме и кед Бога любиме.

Часто вигваряй: „Боже, верим Тебе, бо Ти непогрішимо правдиви!“ „Боже, уповам на Тебе, бо Ти бесконечно милосердни!“ „Боже, любим Тебе, бо Ти бесконечно добри!“ (Отпуст од 7 рокох и 7 четердесятницох.)

б) О почитованю ангелох и Святих.

9. Чи добре роби, хто почитує и на помоц приволує ангелох и Святих?

Хто почитує и на помоц приволує ангелох и Святих, добре роби, бо ангели и Святи пред Богом нашо заступници и помочници.

10. Хто право почитує Святих?

Право почитує Святих:

1. хто ше стара так жиц, як цо Святи жили;
2. хто празднує их праздники;
3. хто почитує их образи и святи мощи.

Святи мощи то остатки зос цела або зос шматох Святого.

11. Кого мушиме баржей почитовац и на помоц приволовац як шицких ангелох и Святих?

Як шицких ангелох и Святих мушиме баржей почитовац и на помоц приволовац Пречисту Дїву Марію.

12. Прецо мушиме Пречисту Дїву Марію баржей почитовац як ангелох и Святих?

Пречисту Дїву Марію мушиме баржей почитовац як ангелох и Святих, бо вона Мац Ісуса Христа, па нам може найвецей буц на помоци пред Богом.

13. Чи ми почитуєме Пречисту Дїву Марію, ангелох и Святих, як и Бога?

Нье. Ми ше Богу єдиному кланяме, а Пречисту Дїву Марію, ангелох и Святих модлїме, да нам вони вимодля од Бога помоц.

Сам Господь Бог указує, же му мило, кед ми почитуєме Пречисту Дїву Марію, ангелох и Святих, бо вельо раз зробел вельки чуда по отвітованю Пречистей Дїви Маріи (н. пр. у Лурду, у водицох. и т. д.).

в) О почитованю св. креста и святих образох.

14. Прецо почитуєме святи крест и образи Святих?

Святи крест и образи Святих почитуєме, бо нас крест опомина на муку и шмерц Ісуса Христа, а Святи образи на Пречисту Дїву Марію и на Святих, па нас понукую, да и ми будземе добри и побожни.

Добре паметай! 1. У дому правдивого христіянина находзи ше у чолу хижи святи крест, а наоколо по муре образи Преч. Діви Маріи и Святих.

2. Кед ше модлїме пред крижом або пред святим образом, модлїме ше Тому, що на крижу умар, и тим Святим, що на образу намальовани — а нье модлїме ше древу або паперу.

3. Особено почитуй и на помоц приволуй свойого ангела хранителя и того Святого, котрого мено ношиш. — Старай ше, да ше каждого року на свой имени дзень, або ньедзелю по тим, висповедаш и примеш св. причасц.

Яґод що добре и право роби кажде дзецко, котре почитує образ своих родительох и пріятельох, исто так добре и право робиме, кед почитуєме св. крест, образи Святих и ангелох.

г) О обітах (пріяткох) и о пришаги.

15. Зоч чим окрем того почитуєме Бога?

Окрем того Бога почитуєме з обітом и з пришагу.

16. Хто роби обіт (пріяток)?

Обіт роби, хто добровольно обеца Богу, же зроби даяке діло, котре би нье бул длужен зробиц.

Напр.: Хто ше обеца Богу, же пойдзе до Маряюду, або до Водици, або же будзе посциц тоти дньи, кед ньет поста, або же дарує даяки дарунок св. церкви або худобним прето, же му Господь Бог допомог у даякей роботи; або з тим наміренієм, да му Господь Бог помогнье; тот зробел обіт — пріяток и муши го виполнїц. У случаю же нье можеш виполнїц так, як ши обецал, треба замодлїц на св. споведзи священика, да ци обіт премені, або да це розріши од пріятка.

17. Хто пришага?

Пришага тот, хто Бога вола за шветка, же правду гутори, або же виполньи, цо обецує.

Пришагац шльебодно льем пред власцу алье и то льем за правду, кед велька нужда. — Хто би криво пришагнул, тот би зробел страшни гріх, котри Бог обично кара уш на тим швеце.

Гріши и хто ше надармо верабожа.

2. О другей заповіди Божей.

18. Котра друга заповідь Божа?

Друга заповідь Божа: „Не призивай имя Господа Бога твоєго надаремно!“. (Нье споминай мено Господа Бога твойого надармо.)

19. Цо забранює Бог у другей заповіди?

У другей заповіди забранює Бог обещесциц мено Боже.

20. Хто обещесцує мено Боже?

Обещесцує мено Боже, хто през почитаня або у шали вигваря мено Боже, хто лає або преклїна.

Святе Писмо Старого Завіта учи: **А҆́ще человѣ́къ прокле́нетъ Бо́га своєго̀, грѣ́хъ прі́иметъ... сме́ртію да ᲂу҆́мретъ: ка́менїемъ да побїю́тъ є҆го́...** (З Мойс. 24, 16.) З того ше видзи, же тот чловек, хто лає, або преклїна, чешко гріши.

21. Цо заповеда Бог у другей заповіди?

У другей заповіди заповеда Бог, да славиме мено Боже.

Мено Боже славиме, кед ше модлїме, кед шпиваме церковни пісни, кед побожно вигваряме мено Боже, Ісуса Христа, Преч. Дїви Маріи и Святих.

Клонь ше ньедоброго и простого друштва, да нье привикньеш на зло.

3. О трецей заповіди Божей.

22. Котра треца заповідь Божа?

Треца заповідь Божа: „Памятай абысь день недѣлный святилъ“.—(„Паметай, да биш ньедзелю праздновал“).

23. Цо заповеда Бог у трецей заповіди?

У трецей заповіди заповеда Бог да празднуєме „день недѣльни“ то єст ньедзелю.

24. Як треба да празднуєме ньедзелю?

Ньедзелю треба так да празднуєме: да идземе до церкви до Служби, до Утрин и до Вечурньи и да нье робиме чешки (польски) роботи.

25. А чи би ипак дакеди було шльебодно робиц в ньедзелю чешки роботи?

Єст; кед би були барз вельки нужди и з дозволу церковней власци.

Шльебодно н. пр. в ньедзелю огень гашиц, воду загацовац, робиц на желїзници и т. д.

26. Прецо ми празднуєме ньедзелю?

Ми празднуєме ньедзелю, бо в ньедзелю Ісус Христос воскрес од мертвих и в ньедзелю послал Святого Духа.

Паметай: Господь Ісус Христос учи: „Хто ôд Бога, тот слуха слово Боже“. Слухай побожно в ньедзелю и во швето наказовâнье — слово Боже. В ньедзелю обидз хорих, бідних; читай добри кнїшки и поучуй неуких. — (Дїла милосердія до души и до тїла.) — Чешко гріши, котри в ньедзелю и во швета ходзи по карчмох и по роспустних бавискох.

4) О штвартей заповіди Божей.

27. Котра штварта заповідь Божа?

Штварта заповідь Божа: „Чти отца и матерь твою, да благо ти будеть и долголѣтенъ будеши на земли“.

(„Почитуй отца и мацер твою, жеби ци було добре и жебиш длуго жил на швеце).

28. Цо заповеда Бог у штвартей заповіди?

У штвартей заповіди заповеда Бог да почитуєме своих родительох.

29. З чим указуєме, же почитуєме своих родительох?

Же почитуєме своих родительох, указуєме, кед их любиме, слухаме и у нужди помагаме.

30. Прецо мушиме почитовац своих родительох?

Своих родительох мушиме почитовац, бо вони нам на тим швеце место Бога (намесници Божи), и окрем Бога, вони нам найвецей добра зробели.

Приклад: Господь Ісус Христос у Назарету.

Воскресеніе Ісуса Христа

31. Як наградзує Бог тих, котри почитую своих родительох?

Тих, котри почитую своих родительох, наградзує Бог так, же им дава на тим швеце свой благослов и щесце, а на другим вічне блаженьство.

Приклад: Сим и Яфет.

32. Як каре Бог тих, котри нье почитую своих родительох?

Тих, котри нье почитую своих родительох, каре Бог так, же им дава на тим швеце ньещесце, а на другим швеце вічни муки.

Приклад: Каин, Хам, Апсалом.

„Про́клѧть безчестѧ́й ѻ҆тца̀ своегѡ̀, и҆ли ма́терь свою̀“ (V. Мойс. 27, 16).

Паметай! Нье почитує тот своих родительох, хто зло дума, або жада, гутори, або роби своим родительом; хто их нье слуха, хто ше з нїма вадзи, гнїва их, або им нье помага у хороти, у старосци и т. д. Паметай и то! Нїґда ти нье годзен врациц родительом за тото добре, цо ци вони зробели. Цеш ше вше з отцом и з мацеру свою. — Помагай им у старосци, а Бог ци то повраци у твоєй старосци.

33. Кого ище мушиме почитовац окрем своих родительох?

Окрем своих родительох мушиме почитовац церковних и шветских настоятельох.

Церковни настоятелье: Св. Отец Папа Римски, владика и паноцове.

Шветски настоятелье: краль, урядники, учителье, хранителье, туторе, ґаздове и т. д.

34. Кеди би ипак нье шмели дзеци слухац своих родительох?

Дзеци би нье шмели слухац своих родительох, кед би им заповедали, да зробя тото, що гріх.

У таким случаю треба „Баржей слухац Бога як людзох“. (Дѣян. Ап. 5, 29.)

Приклад: 7 Макавейских братох и их мац. Елеазар.

35. Що забранює Бог у штвартей заповіди?

У штвартей заповіди забранює Бог зло думац, жадац, гуториц або робиц родительом и другим настоятельом.

5) О пятей заповіди Божей.

36. Котра пята заповідь Божа?

Пята заповідь Божа „Не убій“.

37. Що забранює Бог у пятей заповіди?

У пятей заповіди забранює Бог забиц себе або ближнього.

38. Що ище забранює Бог у пятей заповіди?

У пятей заповіди забранює Бог и чкодзиц себе або другому на целу або на души.

39. Хто чкодзи свойому целу?

Свойому целу чкодзи, хто превельо є або піє, хто ше барз гніва, вадзи, кури и т. д.

40. Хто чкодзи своєй души?

Своєй души чкодзи, хто гріши.

31. Як наградзує Бог тих, котри почитую своих родительох?

Тих, котри почитую своих родительох, наградзує Бог так, же им дава на тим швеце свой благослов и щесце, а на другим вічне блаженьство.

Приклад: Сим и Яфет.

32. Як каре Бог тих, котри нье почитую своих родительох?

Тих, котри нье почитую своих родительох, каре Бог так, же им дава на тим швеце ньещесце, а на другим швеце вічни муки.

Приклад: Каин, Хам, Апсалом.

„Про́клѧть безчестѧ́й ѻ̂тцѧ̀ своегѡ̀, и̂ли ма́терь свою̀“ (V. Мойс. 27, 16).

Паметай! Нье почитує тот своих родительох, хто зло дума, або жада, гутори, або роби своим родительом; хто их нье слуха, хто ше з нїма вадзи, гнїва их, або им нье помага у хороти, у старосци и т. д. Паметай и то! Нїґда ти нье годзен врациц родительом за тото добре, цо ци вони зробели. Цеш ше вше з отцом и з мацеру свою. — Помагай им у старосци, а Бог ци то повраци у твоєй старосци.

33. Кого ище мушиме почитовац окрем своих родительох?

Окрем своих родительох мушиме почитовац церковних и шветских настоятельох.

Церковни настоятелье: Св. Отец Папа Римски, владика и паноцове.

Шветски настоятелье: краль, урядники, учителье, хранителье, туторе, ґаздове и т. д.

34. Кеди би ипак нье шмели дзеци слухац своих родительох?

Дзеци би нье шмели слухац своих родительох, кед би им заповедали, да зробя тото, цо гріх.

У таким случаю треба „Баржей слухац Бога як людзох“. (Дѣян. Ап. 5, 29.)

Приклад: 7 Макавейских братох и их мац. Елеазар.

35. Цо забранює Бог у штвартей заповіди?

У штвартей заповіди забранює Бог зло думац, жадац, гуториц або робиц родительом и другим настоятельом.

5) О пятей заповіди Божей.

36. Котра пята заповідь Божа?

Пята заповідь Божа „Не убій“.

37. Цо забранює Бог у пятей заповіди?

У пятей заповіди забранює Бог забиц себе або ближнього.

38. Цо ище забранює Бог у пятей заповіди?

У пятей заповіди забранює Бог и чкодзиц себе або другому на целу або на души.

39. Хто чкодзи свойому целу?

Свойому целу чкодзи, хто превельо є або піє, хто ше барз гніва, вадзи, кури и т. д.

40. Хто чкодзи своєй души?

Своєй души чкодзи, хто гріши.

41. Хто чкодзи целу ближнього?

Целу ближнього чкодзи, хто го калїчи, або ньеправедно біє, хто ше з ближньим вадзи и т. п.

42. Хто чкодзи души ближнього?

Души ближнього чкодзи, хто го наводзи на гріх словом або дїлом. (Соблазн)

Другого наводзи на гріх, хто пред другим гутори процив віри, або бещесни слова; хто росширує ньедобри новини або кнїшки; хто дава зли приклад зос своим животом, або нагваря, совітує, помага ближньому у грішеню и т. д. (Цудзи гріхи.)

За такого гутори Г. Ісус Христос: „Хто соблажньи єдного з тих малих, льепше би му було, да обеши на свою шію воденьични камень и да ше задави у морю“. (Мат. 19, 6.)

43. Цо муши тот зробиц, хто начкодзел целу або души свойого ближнього?

Хто начкодзел целу або души свойого ближнього, муши чкоду поправиц и висповедац ше.

Клонь ше заводника як нечистого духа; а и сам ше чувай, да нїкого нье соблажньиш.

44. Цо заповеда Бог у пятей заповіди?

У пятей заповіди заповеда Бог, да робиме тото, цо хаснує души и целу нашому и нашого ближнього.

6. О шестей и дзевятей заповіди Божей.

45. Котра шеста заповідь Божа?

Шеста заповідь Божа: „Не чужоложь“ (нье зогріш блудно).

46. Котра дзевята заповідь Божа?

Дзевята заповідь Божа: „Не пожадай жени ближняго твоєго.“

47. Що забранює Бог у шестей и дзевятей заповіди?

У шестей и дзевятей заповіди забранює Бог тото шицко, що ганьбльиве и бещестне и що на то наводзи.

На бещесце наводзи бещестна бешеда, шпиванки, роспустни друштва, бависка, ньедобри кнїшки, обраски и т. д., а особено піянство и лїнивство.

48. Що заповеда Бог у шестей и дзевятей заповіди?

У шестей и дзевятей заповіди заповеда Бог, да чуваме святу чистоту.

Кед ци придзе даяка ньечиста напасц, вигвар поцихи: Нье сцем то. Ісусе мой, будз ми на помоци! Мати Божа, будз ми на помоци!

Бритки думи дораз отганяй и на други ствари думай. Часто ше споведай и причащай!

Приклади св. чистоти: Пречиста Дїва Марія. Св. Іоан апостол, св. Іоан Предтеча, св. Іосафат и т. д. Св. Юлія, шестри: Віра, Надїя и Любов, св. Катарина, св. Варвара, св. Агнета, св. Павла, св. Анастасія и т. д.

7. О седмей и дзешатей заповіди Божей.

49. Котра седма заповідь Божа?

Седма заповідь Божа: „Не укради.“

50. Котра дзешата заповідь Божа?

Дзешата заповідь Божа: „Не пожадай жадной вещи ближняго твоєго“ (Нье пожадай нїяку ствар ближнього свойого).

51. Цо забранює Бог у седмей заповіди?

У седмей заповіди забранює Бог краднуц и ближньому чкоду робиц.

Чкоду роби: хто краднье, спреводзи, на силу другому однїма, криву меру дава, превельки интереши бере и т. д.

52. Цо муши робиц тот, хто ма цудзу ствар, або хто другому чкоду зробел?

Хто ма цудзу ствар, тот ю муши врациц, а хто другому чкоду зробел, тот муши чкоду поправиц и висповедац ше.

Кажди чловек муши свойо добро хасновац по волї Божей. Гріши хто барз скупи, алье и тот гріши хто марнує свойо добро або препіє. Хто ма вельо, най вельо помага бідним и сиротом. Хто ма мало, най помага, кельо може бідним и сиротом. (Тїлесни дїла милосердія.)

Паметай! Нье рушай цудзу ствар, па анї з дому през допущеня родительох. Бог шицко видзи и шицко зна. Приклад: Ахав и його жена Єзавела.

53. Цо забранює Бог у дзешатей заповіди?

У дзешатей заповіди забранює Бог криво жадац цудзе добро и другому завидзиц.

54. Цо заповеда Бог у седмей и дзешатей заповіди?

У седмей и дзешатей заповіди заповеда Бог, да будземе зос своим задовольни.

8. О осмей заповіди Божей.

55. Котра осма заповідь Божа?

Осма заповідь Божа: „Не будь свѣдкомъ фалшивимъ проти ближняго твоєго.“ (Нье

будз кривим шветком на ближнього свойого.)

56. Цо забранює Бог у осмей заповіди?

У осмей заповіди забранює Бог криво шведочиц на свойого ближнього.

57. Цо окрем того забранює Бог у осмей заповіди?

Окрем того забранює Бог у осмей заповіди: огваряц, циґанїц, криво осудзиц ближнього и т. д.

Сам Ісус Христос учи: „Діявол є оцец циґаньства.“ Приклади як Бог кара циґаньство: Гієзій, Ананія й Сафира.

58. Цо заповеда Бог у осмей заповіди?

У осмей заповіди заповеда Бог, да вше гуториме правду.

Кед други пред тобу огваря, циґанї або криво осудзує другого, укаж му, же ци то нье по дзеки.

„Цо нье сцеш да тебе други роби, нье роб анї ти другому.“

Б) О главней заповіди.

59. Котра главна заповідь, у котрей ше находза шицки други заповіди?

Главна заповідь, у котрей ше находза шицки други заповіди, єсть: „Возлюбиши Господа Бога Твоєго всѣмъ сердцемъ твоимъ, и всею душею твоєю, и всею мислію твоєю, и всею крѣпостію твоєю, а ближняго твоєго яко самъ себе.“

60. Цо нам заповеда тота главна заповідь?

Тота главна заповідь заповеда нам, да Бога любиме баржей як шицко друге, а свойого ближнього як сами себе.

1. О любови Бога.

61. Прецо зме длужни Бога любиц?

Бога зме длужни любиц, бо Бог бесконечна доброта, и Вон нам дава шицко добре.

62. Кеди любиме Бога баржей як шицко друге?

Бога любиме баржей як шицко друге, кед волїме ґоч и шицко на тим швеце утраци як Бога з чешким гріхом ображиц. (Совершена любов ґу Богу.)

63. З чим указуєме, же Бога любиме?

Же Бога любиме, указуєме, кед виполнюєме Його заповіди.

Приклад: Авраам, патріярхи, пророки, мученици и шицки Святи.

Паметай! Кед ши у чешкей напасци, вигвар поцихи: „Боже мой, волїм умрец, як Тебе чешко увредзиц!“

2. О любови самого себе и ближнього.

64. Кеди право любиме сами себе?

Сами себе право любиме, кед ше найперше стараме за свою душу, а потим за цело и за шицко друге.

65. Хто наш ближньи?

Наш ближньи кажди чловек, гоч нам є пріятель або непріятель. (Милосердни Самарянин.)

66. Кеди любиме ближнього як сами себе?

Ближнього любиме, як сами себе, кед му добре жадаме и робиме як и сами себе.

Ісус Христос учи: Любце и непріятельох своих; добре творце тим, котри вас ньенавидза, и модльице ше за тих, котри на вас нападаю и котри Вас гоня." (Мат. 5, 44.)

Господь Ісус Христос так ше модльел за своих непріятельох: „**Ôтче**, опросц им, бо нье знаю, що робя". (Лука 23, 34.)

67. З чим указуєме, же любиме ближньих своих?

Же любиме ближньих своих, указуєме з ділами духовного и тїлесного милосердія.

Приклад: Мисіонаре. Сестри по шпитальох и по школох и т. д.

Господь Ісус Христос учи: „Що зробиш єдному од тих найменьших моих братох, то ши мнье зробел." (Мат. 25, 40.)

Кед льем можеш, зроб каждому добре!

В) Пейц заповіди церковни.

68. Котри заповіди мушиме отримовац окрем Дзешец заповідох Божих?

Окрем Дзешец заповідох Божих мушиме отримовац и Пейц заповіди церковни.

69. Гутор пейц заповіди церковни?

Пейц заповіди церковни:

1. Дни святочніи святити.
2. Въ недѣлю и въ свято Службу Божу слухати.
3. Приказани пости постити.
4. Каждого року исповѣдатися и причащатися.
5. Въ постах не свадьбовати.

70. Прецо ше тоти заповіди волаю церковни?

Тоти заповіди волаю ше церковни прето, бо их видала свята Церква.

Свята Церква достала власц од самого Ісуса Христа, да водзи вірних до ньеба и да место самого Ісуса Христа видава заповіди зос словами: „**Є҆́же а҆́ще свѧ́жете на землѝ, бꙋ́дꙋть свѧ́зана на небесѣ́хъ...**“ Крем тих пейцох заповідох св. Церква видава и други заповіди. Прави христіянин у шицким слуха св. Церкву як самого Г. Ісуса Христа.

Св. Церква ма власц и покарац тих, котри ю нье слухаю. Вона им може забранїц примац св. Тайни, або да буду кумове, або церковни погреб и т. д.

1. О першей заповіди церковней.

„Дни святочніи святити“.

71. Цо заповеда Церква у першей заповіди?

У першей заповіди заповеда Церква, да празднуєме шветочни дньи, то єст швета, так як и недзелю.

72. Як ше дзеля швета або праздники?

Швета або праздники дзеля ше на: 1) праздники Господнї, 2) Богородични и 3) святительськи.

а) Праздники Господнї: 1. Крачун — (Рождество Христово 25. децембра); 2. Нови рок (1. януара); 3. Богоявленіє (6. януара); 4. Вельки пяток; 5. Велька ноц (Пасха—Воскресеніє Г. Ісуса Христа); 6. Вознесеніє; 7. Сошествіє Св. Духа—Русадля; 8. Преображеніє (6. августа); 9. Воздвиженіє ч. Креста (14. септембра).

б) Праздники Богородични: 1. Пренепорочноє зачатіє Пр. Богородици (9. децембра); 2. Сретеніє (2. фебруара); 3. Благовіщеніє (25. марта); 4. Успеніє Пр. Богородици — Велька Матка Божа (15. августа); 5. Рождество Пр. Богородици — Мала Матка Божа (8. септембра); 6. Воведеніє Пр. Богородици (21. новембра); 7. Собор Пр. Богородици (26. децембра) и други меньши.

в) Праздники святительски: 1. Св. Стефан Первомученик (27. децембра); 2. Святи Василій (1. януара); 3. Три Святительи (30. януара); 4. Георгій (23. априла); 5. Рождество Св. Йоана Крест. (24. юнія); 6. Петра и Павла (29. юнія); 7. Усїкновеніє (29. августа); 8. Св. Димитрій (26. октобра); 9. Св. Михаил (9. новембра); 10. Св. Николай (6. децембра) и други меньши праздники, котри слави сама Церква, а вірни можу на тоти днї робиц.

Паметай! Праздники нас Господнї опоминаю на бесконечне милосердіє Боже. Праздники Богородични и Святительски нас опоминаю, да наслїдуєме у животу приклади Богородици и Святих.

2. О другей заповіди Божей.

„Въ недѣлю и въ свято Службу Божу слухати“.

73. Хто муши в ньедзелю и во швето Службу Божу слухац?

В ньедзелю и во швето Службу Божу слухац муши кажди христіянин, котри пришол ґу розуму, гибаль же нье може пре даяку вельку причину.

Паметай! Хто останье од Служби Божей през причини, або хто ньескоро придзе на Службу Божу, або хто скорей видзе як ше Служба Божа зверши, або хто ше под Службу Божу розгваря, або ньедостойно справуе, тот гріши.

Нье гріши тот, хто пре хороту останье од Служби Божей, або хто муши хорому вислуговац, або дом чувац и т. д.

Хто муши дома остац, тот най ше дома модлї и най гольем з душу будзе при Служби Божей.

3. О трецей заповіди церковней.

„Приказани пости постити".

74. Хто длужен приказани пости посциц?

Приказани пости длужен посциц кажди христіянин од седмого року, кед го нье ошльебодзуе од того даяка велька нужда, (хорота).

75. Котри дньи треба посциц?

Посциц треба:

1. Кажду стреду и пяток осим кед загальница або сертис.
2. Навечеріе Богоявленія.
3. Вельки пост або св. Четердесятница.
4. Петровски пост (од ньедзелї Всїх Святих до Петра).
5. Успенски пост (од 1. августа до Успенія).
6. Крачунски пост (од 15. новембра до Крачуна).
7. На Усїкновеніе и на Воздвиженіе Честнаго Креста.

Паметай! Давно ше у нас так посцело: на постни днї нье єдло ше анї з месом анї з мльеком побило. Понеже пости запровадзела св. Церква, то вона

ма и право пременїц пост, або ольехчац. Свята Церква так нам терас ольехчала пост, же нам допушуе на постни днї едзенье з мльеком, а на дзекотри днї и з месом. — Тото польехченье обично виглашуе священик у церкви пред постом котри приходзи. — Хто нье може одже твардо посциц, най так посци, як св. Церква терас одредзуе, а место поста най ше вецей модлї и най твори други добри дїла.

4. О штвартей заповіди церковней.

„Каждого року исповѣдатися и причащатися“.

76. Цо заповеда Церква у штвартей заповіди?

У штвартей заповіди заповеда Церква, жеби ше кажди християнин каждого року гольем раз висповедал и причащал (споведз у Вельким посту).

Свята Церква жада, да ше кажди християнин вше теди висповеда, кед ґод смертелно зогріши, а особено за време каждого посту и да по прикладу перших християнох шицки людзе приступаю кажди дзень ґу святей причасци.

5. О пятей заповіди церковней.

„Въ постахъ не свадьбовати“ (у постох ше нье свадзбовац).

77. Цо забранюе Церква у пятей заповіди?

У пятей заповіди забранюе Церква правиц свадзби и забави у постох.

Забраньено правиц свадзби кед пост, за тим од Велькей ноци до ньедзелї Антипасхи и од Крачуна до Богоявленія.

Св. Церква може допущиц у посту вінчанье, кед велька нужда, алье теди нье шльебодно робиц нїяки госцини.

II. О преступованю заповідох, то єст о гріхох.

1. О гріху воопще.

78. Хто гріши?

Гріши тот, хто нароком и своєвольно преступи заповід Божу або церковну.

79. Як можеме зогрішиц?

Зогрішиц можеме: кед зло думаме або жадаме, кед зло гуториме або робиме, и кед опущиме зробиц тото, що зме длужни зробиц. (Гріх словом, ділом и з помишленієм.)

80. Чи шицки гріхи єднаки?

Нье шицки гріхи єднаки; єст вельки гріхи, котри ше волаю смертельни, и єст мали гріхи, котри ше волаю простительни.

81. Хто смертельно гріши?

Смертельно гріши, хто нароком преступи заповід у велькей ствари.

82. Хто зроби мали або простительни гріх?

Мали або простительни гріх зроби тот, хто преступи заповід у малей ствари, або нье зошицким нароком.

Вельки ше гріх вола смертельни, бо вон бере з души святу ласку, то єст зацава чловекови духовну шмерц и чловек заслужує пре тот гріх вічни кари у пеклье.

Мали гріх вола ше простительни, бо вон нье забера души св. ласку, и може ше опросциц и през споведзи: з покаяньом, з добрими дїлами, церпезлївим подношеньом временитих карох, по св. причасци и т. д.

83. Од котрих гріхох мушиме ше чувац?

Ми ше мушиме чувац од шицких гріхох, и од вельких и од малих.

84. Прецо ше мушиме чувац од шицких гріхох?

Ми ше мушиме чувац од шицких гріхох, бо гріх найвекше зло пред Богом.

85. Прецо гріх найвекше зло пред Богом?

Гріх найвекше зло пред Богом, бо з гріхом ображуєме Бога, а себе заслужуєме кару.

86. Яку кару заслужуєме зос смертельним гріхом?

Зос смертельним гріхом заслужуєме вічну кару у пеклье, а привремену на тим швеце.

87. Яку кару заслужуєме з малим гріхом?

З малим гріхом заслужуєме привремену кару на тим швеце, або у митарству.

2. О розличних гріхох.

88. Як ше дзеля гріхи?

Гріхи ше дзеля:

1. на главни гріхи;
2. на гріхи проти Духу Святому;
3. на гріхи до ньеба вопіющи;
4. на гріхи цудзи.

89. Котри главни гріхи?

Главни гріхи:

1. Пиха.
2. Скупосц.
3. Нечистота.
4. Зависц.
5. Лакомство.
6. Гнїв.
7. Лїнивство до хвали Божей.

90. Прецо ше тоти гріхи волаю главни?

Тоти гріхи волаю ше главни прето, бо з нїх походза шицки други гріхи.

91. Хто гріши проти Духу Святому?

Проти Духу Святому гріши:

1. хто одвише упова на милосердіє Боже;
2. хто очаява о своим спасеню;
3. хто завидзи ближньому дари Божи;
4. хто ше до шмерци нье покає за свойо гріхи.

Приклади: 1. Людзе за време Ноємово. 2. Юда. 3. Фарисеє. 4. Зли розбойник на крижу.

92. Хто зроби гріх до ньеба вопіющи?

Гріх до ньеба вопіющи зроби:

1. хто нароком забіє чловека;
2. хто зроби Содомски гріх;
3. хто мучи убогих, вдовици и сироти;
4. хто прикрацує заслужену плацу.

Приклади: 1. Каин. 2. Людзе у Содоми и Гомори. (3. и 4. з живота.)

93. Хто зроби цудзи гріх?

Цудзи гріх зроби, хто другого наведзе на гріх, або му помага у грішеню.

Приклади. — Иродіяда. Савло при каменованю св. Стефана.

3. О напасцох и о совісци.

94. Що нас обично наводзи на гріх?

Обично нас наводзи на гріх наше тїло, діявол и зли людзе.

95. Як можеме найльехчейше надвладац напасци?

Найльехчейше можеме надвладац напасци, кед их дорас на початку отганяме и кед приволуєме на помоц Ісуса Христа и Преч. Діву Марію.

Св. Писмо учи: „Хто люби загибель, у ньей погинье“. Прето уцекай од того, хто це наводзи на гріх.

96. Як ше вола тот глас у нашей души, що нам чутори: тото добре, а тото зле?

Тот глас у нашей души, що нам гутори: тото добре, а тото зле, вола ше совісц.

Слухай глас совісци, бо по совісци гутори сам Бог.

III. О добрих дїлох и чеснотох христіянских.

97. Котри дїла пред Богом добри?

Пред Богом тоти дїла добри, що их чловек твори у ласки Божей: кед виполнює заповіди, кед посци, кед ше модлї, кед дзелї милостиню и т. д.

98. З котрима дїлами може чловек заслужиц ньебо?

Чловек може заслужиц ньебо з тима дїлами, котри твори у ласки Божей з добрим наміреніем.

Добре наміреніе зроб вецейраз на дзень зос словами: „Боже мой, най ше у шицким виполнює воля Твоя!“

99. Хто честни пред Богом?

Пред Богом честни, хто вше готови да тото зроби, що Бог жада.

100. Котри найглавньейши чесноти?

Найглавньейши честноти три богословни: віра, надія и любов.

Окрем богословних честнотох найпотребньейши за христіянски живот 4 морални честноти: 1. розсудносц, 2. умереносц, 3. справедлївосц и 4. духовна кріносц.

101. Почим може чловец постац особено добри и совершени?

Чловек може постац особено добри и совершени, кед верши 3 евангелски совіти: 1. добровольне убожество, 2. совершену чистоту и 3. потполну послушносц духовним настоятельом.

Тоти евангелски совіти отримую у манастирох монахи и шестри. — У нас єст чин св. Василія Вел. и служебници Преч. Діви Маріи.

Паметай! Честнота найвекша краса души. Старай ше, да будзеш добри и совершени. Роб вшадзи добре, дзе льем можеш. — Кед чуєш глас у своєй совісци, же це Бог вола, да му служиц як священик або монах, або як шестра, модлї ше Богу да можеш тото виполнїц. „Хто до конца витрима у добрим, тот будзе спашени.“ (Мат. 10, 22.)

ГЛАВА ТРЕЦА.

Святи Тайни. Ласка-благодать Божа.

I. О св. Тайнох.

1. Кресценіє.

(Библія: Кресценье Ісуса Христа).

1. Прецо ше дзецко кресци?

Дзецко ше кресци, да ше очисци од прародительского гріха.

2. Хто обично кресци?

Обично кресци священик, а у нужди може кресциц кажди чловек.

3. Як священик кресци?

Священик так кресци: полїва главу дзецку зос швецену воду и при тим вигваря: „**Крещáєтсѧ рáбъ Бóжїй (рáба Бóжїѧ) во и҆мѧ̀ О҆тцà † и҆ Сы́на † и҆ свѧтáго † Дꙋ́ха. А҆ми́нь.**“

Тоти слова муши вигваряц и кажди чловек, кед у нужди кресци и муши мац наміреніє того виполнїц, цо свята Церква жада.

4. Хто трима дзецко при кресценю?

При кресценю трима дзецко кум або кума.

5. Цо обецує кум або кума на св. кресценю место дзецка и чого ше одрека?

Кум або кума обецує на св. кресценю место дзецка, же воно будзе Богу вірно служиц, а одрека ше діявола и його служби.

6. Прецо ше при святим кресценю дава дзецку мено Святого або Святей?

При святим кресценю дава ше дзецку мено Святого або Святей, да му вони буду пред Богом на помоци, а у животу як приклад.

7. Цо доставаме на святим кресценю?

На святим кресценю доставаме ласку Божу, по котрей нам ше отпущує прародительски гріх, и ми поставаме Божи дзеци, и добиваме право на ньебо.

8. Цо то дакле тайна крещенія?

Тайна крещенія є перша и найважньейша тайна, през котрей ніхто нье може буц спасени.

Окрем кресценя з воду можу ше людзе кресциц з кресценьом креви и з кресценьом жаданя.
З кресценьом креви кресцени тоти, котри були мучени и умарли за святу віру скорей як могли буц покресцени з кресценьом води.

З кресценьом жаданя кресца ше тоти поґанье, котри любя Бога зос шицкого шерца и служа му як найбаржей можу, а нье маю нікого, хто би их знал и могол покресциц зос воду.

Добре паметай! Хто раз покресцени, того душа ознаменована зос знаком Божим на віки.

2. Миропомазаніє.

(Библія: св. Петро и Йоан миропомазую у Самаріи).

9. Хто може пріяц тайну Миропомазанія?

Тайну Миропомазанія може пріяц кажди, хто уш кресцени.

10. Кеди ше у нас грекокатоликох дзелї тайна Миропомазанія?

У нас грекокатоликох дзелї ше тайна Миропомазанія дораз по святим кресценю.

11. Хто може миропомазовац?

Миропомазовац може льем владика або священик.

Кед дзецко нье кресцел наш священик, теди най родителье приньешу дзецко чим скорей до церкви, да му священик подзелї тайну Миропомазанія, бо римокатолицки священик ньема власци миропомазовац. У римокатоликох дзелї тайну Миропомазанія льем владика.

12. Як священик миропомазує?

Священик так миропомазує: док зос святим миром роби на чолу и на 5 чувствох знак святого креста, вигваря слова: „**Пе́чать да́ра Дꙋ́ха свѧта́го. А̂ми́нь**“.

Св. миро то ольей од маслини, балзама и миродійох, котри владика пошвецує на Вельки штварток.

13. Цо нам дава Дух Святи по тайни Миропомазанія?

По тайни Миропомазанія дава нам Дух Святи свою ласку, да можеме свою віру постояно исповидац и по ньей жиц.

Паметай! По св. кресценю поставаме Божи дзеци, а по Миропомазанію поставаме войни Христово.

3. Євхаристія.

14. Цо то Євхаристія?

Євхаристія єсть правдиве Тїло и правдива Крев Господа Нашого Ісуса Христа под видами хльеба и вина.

15. Кеди Ісус Христос претворел хльеб на свойо Тїло, и вино на свою Крев?

Ісус Христос претворел хльеб на свойо Тїло, и вино на свою Крев на Тайней Вечери. (Вельки штварток.)

16. Як то зробел Ісус Христос?

Ісус Христос то так зробел: Вжал до рукох хльеб, поблагословел го, розламал, дал своим апостолом и гуторел: **„Прїими́те, ꙗ҆ди́те, сїѐ є҆́сть тѣ́ло моѐ“**. Потим вжал чашу з вином, поблагословел ю, дал учеником и гуторел: **„Пі́йте ѿ неѧ̀ всѝ, сїѧ̀ є҆́сть Кро́вь моѧ̀.“**

17. Цо ше теди стало, кед Ісус Христос виповед слова: „Сїѐ є҆́сть Тѣ́ло моѐ.“

Кед Ісус Христос виповед слова **„сїѐ є҆́сть Тѣ́ло моѐ“**, теди ше претворел хльеб на правдиве и живе Тїло Христово.

18. Цо ше стало, кед Ісус Христос виповед слова: „Сїѧ̀ є҆́сть Кро́вь моѧ̀!“

Кед Ісус Христос виповед слова: **„сїѧ̀ є҆́сть Кро́вь моѧ̀“**, теди ше претворело вино на правдиву и живу Крев Христову.

F. Loisher pinx. Cl. Kohl sc.

19. Кому Ісус Христос дал власц претворьовац хльеб на Пресвяте Тїло, и вино на пресвяту Крев?

Ісус Христос дал власц претворьовац хльеб и вино на Пресвяте Тїло и Крев Апостолом и их наслїдником: владиком и священиком. (Тайна священства.)

20. Кеди претворюю владикове и священики хльеб на Пресвяте Тїло, и вино на Пресвяту Крев Христову?

Владикове и священики претворюю хльеб на Пресвяте Тїло, и вино на Пресвяту Крев Христову на Служби Божей.

21. З котрима словами претворюю владикове и священики хльеб и вино на Пресвяте Тїло и Крев Ісуса Христа?

Владикове и священики претворюю хльеб и вино на Пресвяте Тїло и Крев Ісуса Христа зос словами: „Сїѐ ѐсть Тѣ́ло моѐ, сїѧ̀ ѐсть Кро́вь моѧ̀.“

22. Прецо установел Ісус Христос тайну Пресвятей Євхаристіи?

Ісус Христос установел тайну Пресвятей Євхаристіи:

1. да будзе як Бог и чловек вше медзи людзми;
2. да ше при святей Служби жертвує за нас и
3. да будзе храна души нашей у святим причастію.

Запаметай! Ісус Христос як Бог пребува вшадзи, а як Бог и чловек пребува на ньебе и у Пресвятей Євхаристіи.

23. Цо зме длужни Ісусу Христу у Пресвятей Євхаристіи?

Ісусу Христу у Пресвятей Євхаристіи длужни зме ше кланяц.

Кед ступишь до церкви, кльекньи и помодлї ше ґу Ісусу Христу, котри на олтару у кивоту дзень и ноц пребива. Будз мирни у церкви и нье оглядай ше.

Вецей раз по цихи виповедз: „Ти Христос, Син Бога живого!“ „Господь мой, и Бог мой!“

а) О Служби Божей або св. Литургіи. — Жертва Ісуса Христа.

24. Чи єст даяка жертва и у Новим Завіту?

Єст жертва и у Новим Завіту.

25. Котра жертва Нового Завіта?

Жертва Нового Завіта єст сам Ісус Христос, котри ше за нас жертвовал на Тайней вечери и на Крижу.

26. Як ше Ісус Христос за нас жертвовал на Тайней вечери, а як на Крижу?

На Тайней вечери жертвовал ше Ісус Христос за нас так, же нье прелял свою крев, а на крижу прелял за нас свою крев и умар.

27. Дзе ше терас обновлює бескровна и кровна жертва Христова?

Бескровна и кровна жертва Христова обновлює ше терас у Служби Божей.

28. Чи дакле жертва у Служби Божей и жертва Христова на Тайней вечери и на крижу иста жертва?

Єст. Жертва Христова у Служби Божей и жертва Христова на Тайней вечери и на Крижу є една иста жертва, бо ше и у Служби Божей жертвує тот исти Ісус Христос, котри ше жертвовал на Тайней вечери и на Крижу.

29. Як ше дзелї Служба Божа?

Служба Божа дзелї ше на:
1. Проскомидію (Приправа за Службу Божу),
2. Литургію оглашених и
3. Литургію вірних.

30. Цо роби священик на Проскомидіи?

Священик на Проскомидіи готує святи дари — хльеб и вино — за жертву.

У перших вікох христіянских сами вірни приношели дари за жертву, з котрих ше една часц вибрала за Службу Божу, друга була за священство, а треца за худобних. (Просфора.)

31. З котрима словами ше започина и з котрима окончує Литургія оглашених?

Литургія оглашених започина ше зос словами „Благослове́нно ца́рство...“, а окончує зос словами „Є҆ли́цы ѻ҆глаше́ннїи и҆зиди́те...“

32. Прецо ше друга часц Служби Божей вола Литургія оглашених?

Друга часц Служби Божей вола ше Литургія оглашених, бо у перших вікох христіянских

могли на тей часци Служби Божей буц и „оглашени“.

33. Котри ше людзе волали „оглашени“?

„Оглашени“ ше волали тоти людзе, котри ше готовели на святе кресценье.

34. З котрима словами ше започина, и з котрима окончуе Литургія вірних?

„Литургія вірних“ започина ше зос словами: „**Єли́цы вѣрнїи па́ки и́ па́ки ми́ромъ Го́споду помоли́мсѧ**“, а окончуе ше з благословом и Отпустом.

35. Цо ше става у Литургіи вірних?

У Литургіи вірних сам Ісус Христос претворюе хльеб и вино на свойо Тїло и свою Крев, жертвуе ше Отцу небесному, и дава ше вірним у святей Причасци.

36. Прецо ше тота часц Служби Божей вола Литургія вірних?

Тота часц Служби Божей вола ше Литургія вірних, бо при тей часци шмели буц льем вірни, котри були покресцени.

37. Цо знаменуе Проскомидія?

Проскомидія знаменуе народзенье Христово.

38. Цо знаменуе Литургія оглащених?

Литургія оглашених знаменуе:

1. дзециньство Христово и живот у Назарету (Антифони);

2. кресценье на Йордану и научованье през 3 роки (Вход з Євангелію).

39. Що знаменує Литургія вірних?

Литургія вірних знаменує:

1. вход Ісуса Христа до Єрусалиму (Преношенье св. дарох);
2. муку и шмерц на крижу (**Пріимите.. Пійте.. Твоѧ от..**);
3. воскресеніе і вознесеніе (**свѧтаѧ свѧтимъ.. Спасй Боже..**)

Добре наметай! Хто нье бул на Преношеню св. дарох, на освященю хльеба и вина и на святей Причасци, тот нье бул на Служби Божей.

Смертельно гріши, хто в ньедзелю або во швето нье идзе до Служби Божей, або хто през велькей причини виходзи з церкви скорей, як священик поблагослови.

Гріша и родителье, кед нье караю дзеци, котри виходза зпод Служби Божей скорей, як ше зверши.

б) О розличних Литургійох.

40. Яки ше Служби Божи служа у нас грекокатоликох?

У нас грекокатоликох служа ше Служби Божи:

1. Служба святого Василія Великого;
2. Служба святого Йоана Златоустого;
3. Служба святого Григорія Двоєслова, папи Римского або „Преждеосвященихъ даровъ“.

41. Кельо раз на рок служи ше Служба св. Василія Великого?

Служба св. Василія Великого служи ше дзешец раз на рок.

42. Кеди ше служи Служба св. Василія Великого?

Служба св. Василія Великого служи ше на:
1. перши пейц ньедзельи Велького посту;
2. на Вельки штварток и Вельку соботу;
3. пред Крачуном и пред Богоявленієм;
4. на дзень св. Василія Великого (1. януара).

43. Кеди ше служи Служба „Преждеосвященихъ даровъ“?

Служба „Преждеосвященихъ даровъ“ служи ше во стреди и пятки у Вельким посту и пондзелок, вовторок и стреду у Страстним тижню.

44. Кеди ше служи Служба „святого Йоана Златоустого“?

Служба „святого Йоана Златоустого“ служи ше на шицки други дньи, кед ше нье служи Служба „святого Василія“ або „Преждеосвященихъ даровъ“.

Паметай! Служба Божа може ше служиц за живих або за усопших.

45. Кому хаснує Служба Божа?

Служба Божа хаснує:
1. Священикови, котри служи, и тим, за котрих ше служи;
2. тим, котри послугую при Служби Божей и тим, котри побожно слухаю Службу Божу;
3. шицким людзом на швеце, а особено душом у митарству.

46. Хто длужен ходвиц до Служби Божей?

До Служби Божей длужен ходзиц кажди чловек, котри припол ґу розуму — (котри навершел 7 роки), гибаль же нье може пре даяку вельку причину.

Старай ше по возможносци, да ходзиш до Служби Божей и роботви дзень. Послугуй и шпивай при Служби Божей (швичкаре и крилощанье).

в) О святей причасци.

Ісус Христос у св. причасци храна нашей души.

47. Цо примаме на святей причасци?

На святей причасци примаме Тіло и Крев Господа Ісуса Христа под видом хльеба и вина.

Господь Ісус Христос учи: „Тіло мойо права храна, а Крев моя праве питіє.“

48. Хто дакле приходви у святей причасци до нашей души?

У святей причасци приходзи до нашей души сам Ісус Христос.

49. Яку нам помоц приноши Ісус Христос по святей причасци?

По святей причасци приноши нам Ісус Христос таку помоц:

Вон нам дава себе самого, и помага нам, да ше можеме чувац ôд зла, а добре творицц.

50. Як ше треба приготовиц на святу причасц?

На святу причасц треба ше так приготовиц:

1. добре ше висповедац;

2. возбудзиц у шерцу віру, надію и любов ґу Ісусу Христу;
3. наще буц од полноци.

(Хорй нье муша буц наще.)

51. Яки би гріх зробел, хто би ше ошмельел причащац у смертельним гріху?

Хто би ше ошмельел причащац у смертельним гріху, тот би зробел страшни гріх святокрадства.

52. Цо муши дакле зробиц, хто у смертельним гріху, а сце да ше причаща?

Хто у смертельним гріху, а сце да ше причаща, тот ше муши скорей висповедац.

53. Кеди приступаме до святей причасци?

До святей причасци приступаме, кед священик у Служби Божей гутори слова: „Со страхомъ Божїимъ и съ вѣрою приступите.“

54. Цо маю теди робиц тоти, котри иду на св. причасц?

Котри иду на св. причасц, треба да поклькаю и гуторя зос священиком молитву:

„Вѣрую Господи и исповѣдую, яко Ты еси воистинну Христосъ, Сынъ Бога живаго, пришедый въ міръ грѣшныя спасти, ѿ нихже первый есмь азъ.

Вечери твоея тайныя днесь, Сыне Божїй, причастника мя прїими; не бо врагомъ твоимъ тайну повѣмъ, ни лобзанїя ти дамъ яко Іуда, но яко разбойникъ исповѣдаю тя и вопїю тебѣ:

Помѧнѝ мѧ̀, Го́споди, ѐгда̀ прїи́деши въ ца́рствїи твое́мъ. Помѧнѝ мѧ̀, Влады́ко, ѐгда̀ прїи́деши въ ца́рствїи твое́мъ. Помѧнѝ мѧ̀, Свѧты́й, ѐгда̀ прїи́деши въ ца́рствїи твое́мъ.

Да не въ сѹ́дъ и҆лѝ въ ѻ҆сѹжде́нїе бѹ́детъ мнѣ̀ прича́стїе свѧты́хъ твои́хъ та́йнъ, Го́споди, но во и҆сцѣле́нїе дѹшѝ и҆ тѣ́ла.

Бо́же, ми́лостивъ бѹ́ди мнѣ̀ грѣ́шномѹ.

Бо́же, ѻ҆чи́сти грѣхѝ моѧ̀ и҆ поми́лѹй мѧ̀.

Безъ числа̀ согрѣши́хъ, простѝ мѧ̀ Го́споди.

Кед ци священик дава святу причасц, зложь руки на перши, главу тримай горе, уста добре отворь и святу причасц дорас пожувай и прельиґни.

55. Цо треба робиц по святей причасци?

По святей причасци треба ше врациц на свойо место, кльекнуц и побожно ше модльиц до конца Служби Божей.

56. Як треба препровадзиц дзень святей причасци?

Дзень св. причасци треба препровадзиц побожно и у духовней радосци.

Добре запаметай! Свята Церква жада, да ше шицки христіяньe причащаю кажди дзень. Хто ньема смертельного гріха, а люби Ісуса Христа, може вецей раз до тижня, па и кажди дзень исц на святу причасц, а ньe муши ше вше споведац.

Кед ше ньe можеш причащац, а ти гольем зос шерцом зажадай, да Ісус придзе до твоей души. То можеш зробиц на каждим месце и вельораз на дзень. (Духовна причасц.)

4. Покаяніє.

57. Цо то покаяніє?

Покаяніє то тайна, у котрей священик место Бога отпущує гріхи.

58. Кому священик отпущує гріхи?

Священик отпущує гріхи тому, хто за свойо гріхи правдиво жалує, щиро их висповеда, и хто ма добру дзеку покутовац ше за гріхи.

59. Цо мушиш зробиц скорей як идзеш на споведз?

Скорей як идзем на споведз, мушим:

1. добре роздумац, цо сом согрішел (испит совісти);
2. пожаловац за гріхи (жаль за гріхи);
3. твардо постановиц, же ше поправим (добра постанова).

а) Роздумованє о гріхох. — Испит совісци.

60. Цо значи „испитовац свою совісц“?

Испитовац свою совісц значи роздумовац о тим, з чим зме Господа Бога ображели.

61. Цо треба зробиц пред испитом совісци?

Пред испитом совісци треба ше прежегнац и приволац на помоц Святого Духа з молитву: **„Царю небесный, Оутѣшителю, Дѹше истины, иже вездѣ сый, и всѧ исполнѧѧй, сокровище благихъ и жизни подателю, пріиди и вселисѧ въ ны, и очисти ны ѿ всѧкїѧ скверни, и спаси, Блаже, дѹши нашѧ“.**

62. Як ти випитуєш свою совісц?

Я так випитуєм свою совісц:

1. Подумам себе, кеди сом ше остатнїраз споведал, и чи сом окончел наложену покуту;
2. преходзим у розуме Дзешец заповіди Божи, Пейц заповіди церковни, Седем главни гріхи, и питам ше, чи сом нье зогрішел проци заповідох Божих и церковних, або чи сом нье зробел даєден главни гріх, з думу, зос жаданьом, словом, дїлом, або чи сом нье препущел тото зробиц, цо сом бул длужен зробиц?
3. здогадуєм ше, чи сом нье завиньел даякі цудзи гріх; чи сом точно и совістно окончовал длужносци свойо?

63. Над чим ше треба особено застановиц при смертельних гріхох?

При смертельних гріхох треба ше особено застановиц над тим:

1. кельо раз сом тоти гріхи зробел;
2. у яких приликох, то єст: з ким, дзе, кеди и т. д.

64. Як ше здогадаш найльехчейше кельораз ши зробел даяки вельки гріх?

Я ше так здогадам, кельораз сом зробел даяки вельки гріх: подумам себе, чи сом тот гріх може буц зробел раз або вецей раз на дзень, або раз або вецей раз на тидзень, на мешац и т. д.

65. Цо мушиш зробиц, кед ше нье можеш точно здогадац, кельораз ши даєден гріх зробел?

Кед ше нье можем точно здогадац, кельораз сом даєден гріх зробел, теди повем так як найльепше знам, як часто сом тот гріх робел.

66. Як себе можеме ольехчац испит совісци?

Испит совісци можеме себе ольехчац кед кажди вечар випитуєме свою совісц и кед ше часто споведаме.

б) Кратки испит совісци.

Прежегнай ше и приволай на помоц Святого Духа з молитву: „Царю небесный“ да ци рошвици розум, жеби ши мог спознац свойо гріхи, а потим роздумуй:

1. Кеди ши ше остатньираз споведал (-ла)?
2. Чи ши нье затаєл (-ла) смертельни гріх?
3. Чи ши точно виполньел (-ла) наложену покуту?
4. Чи ши поправел чкоду зробену ближньому?

По тим роздумай добре, чи ши нье согрішел проти:

I. Дзешец Заповідох Божих.

1. Заповідь.

Питай ше:

1. Чи ши ше рано, на поладнье и вечер побожно модльел (-ла)?

2. Чи ши нье заньедзбал (-ла) науку святей віри?

2. Заповідь.

1. Чи ши нье вигварял (-ла) мено Боже або Святих надаремно, у франти, зос шмихом и т. д.
2. Чи ши нье лал (-ла), нье прекльинал (-ла) нье верабожал (-ла) ше? кельораз?

3. Заповідь.

1. Чи ши в ньедзелю або во швето нье опущел (-ла) з власней вини Службу Божу, або ньескоро приходзел (-ла) до Служби, або по пол Служби виходзел (-ла) и т. д.?
2. Як ши ше справовал (-ла) у церкви?

4. Заповідь.

1. Чи ши вше почитовал (-ла), любел (-ла) и слухал (-ла) своих родительох, (тутора), настоятельох?
2. Чи ши им нье жадал (-ла) зле?
3. Чи ши их нье розгнївал (-ла), нье засмуцел (-ла)? Чи ши им упрекосц нье робел (-ла)? Чи ши ше за нїх модльел (-ла)?
4. Чи ши нье робел (-ла) шмих зос старших?

5. Заповідь.

1. Чи ши нье бил (-ла) других, або дакого нье покалїчел (-ла)?
2. Чи ши нье прездзивал (-ла) других? чи ши другим зле нье жадал (-ла)?

3. Чи ши може буц у шерцу других ньенавидзел (-ла)?
4. Чи ши нье зведол (-ла) другого на гріх, и на яки?
5. Чи ши нье мучел (-ла) статок?

6. и 9. Заповідь.

1. Чи ши нье думал (-ла), нье жадал (-ла), нье гуторел (-ла), нье патрел (-ла) безчесни діла або ствари? Кельораз?
2. Чи ши нье зробел (-ла) дацо безчесне? сам або з другим? Кельораз?
3. Чи ши нье шпивал бритки шпиванки?

7. и 10. Заповідь.

1. Чи ши нье вжал (-ла) дома пеньежи, або дацо иньше през допущеня родительох? Кельораз?
2. Чи ши нье вжал (-ла) дацо цудзе? Цо и кельо?
3. Чи ши нье спреведол (-ла) другого?
4. Чи ши нье затримал (-ла) найдзене?
5. Чи ши нье зробел (-ла) чкоду дакому?
6. Чи ши нье пріял (-ла) украдзене?
7. Чи ши нье мал (-ла) дзеку украднуц?

8. Заповідь.

1. Чи ши нье гуторел (-ла) ньеправду, циґаньство? и чи ши дакому тим нье начкодзел (-ла)?
2. Чи ши нье огварял (-ла), нье осудзел (-ла) других?

II. Заповіди церковни.

Чи ши пости нье потупел? Кеди и кельораз? Чи ши нье робел в ньедзельи и во швета чешки роботи?

III. Главни гріхи.

1. Чи ши нье бул (-ла) пишни (-а)? Чи ши ше нье превозношел (-ла) над других? Чи ши нье бул (-ла) скупи?
2. Чи ши нье завидзел (-ла) другим? Чи ши ше нье радовал (-ла) цудзому ньещесцу?
3. Чи ши ше нье гнївал (-ла)? Нье любел (-ла) вадзиц?
4. Чи ши ше нье льеновал (-ла) помодльиц?

IV. Цудзи гріхи.

1. Чи ши нье помагал (-ла) другим у гріху?
2. Чи ши нье таєл гріхи других, кед ши могол (-ла) явиц то родительом, учительови и т. д.

Потим питай ше, котри гріх ши найвецей раз зробел? При вельких гріхох поведз и кельораз ши их зробел? Дзе? З ким? Як?

У добрим молитвенику находзи ше „Вельки Испит совісци". Пред споведзу послуж ше з молитвеником. Запаметай добре: Хто ньесовістно испитує свою совісц и хто прето нье висповеда даєден смертельни гріх, того споведз ньедобра и гріхи му нье отпущени.

в) О жалю за гріхи.

67. Що найважньейше у тайни Покаянія?

У тайни Покаянія найважньейше жаловац

або каяц ше за гріхи. През жалю за гріхи нье може буц отпущени аньи єден гріх.

68. Чи то досц льем з устами виповесц: жалуєм за свойо гріхи?

Нье досц льем з устами виповесц: „жалуєм за свойо гріхи“, алье нам муши буц и у шерцу жаль, же зме з гріхами Бога ображели.

69. Кеди ше дакле право каєме за свойо гріхи?

Право ше каєме за свойо гріхи, кед нам у шерцу жаль, же зме з гріхами Бога ображели, ньебо утрацели, а пекло заслужели.

70. За котри гріхи мушиме жаловац?

Ми мушиме жаловац за шицки гріхи, а особенно за смертельни гріхи.

71. Прецо мушиме жаловац за шицки гріхи?

За шицки гріхи мушиме жаловац прето, бо з каждим гріхом ображуєме Бога, найльепшого свойого Отца.

72. Як треба да ше покаєме за смертельни гріхи, кед ше нье можеме висповедац?

За смертельни гріхи, кед ше нье можеме висповедац, мушиме ше совершено покаяц и зос щирого шерца гуторуц: Господи Боже мой! жаль ми зос шицкей души, же сом з тима гріхами тебе ображел и пекло заслужел. Отпущ ми мойо гріхи, а я мам

искрену дзеку висповедац ше, накеди ми будзе возможно.

Таке покаянье, котре походзи зос совершеней любови ґу Богу, вола ше совершене покаянье. Возбудзуй вецейраз совершене покаянье!

г) Добра постанова.

73. Цо мушиме постановиц, кед жалуєме за гріхи?

Кед жалуєме за гріхи, мушиме постановиц:
1. же ше поправиме;
2. же ше будземе чувац од каждого гріха, и од шицкого, цо нас наводзи на гріх.

Чувай ше особено од злого друштва, карчми, од ньедобрих новинох и кньишкох.

Кратка молитва покаяня и добрей постанови:

О Боже мой! Щиро жалуєм зос шицкого шерца за шицки свойо гріхи, же сом з нїма Тебе ображел, ньебо утрацел и пекло заслужел. Обецуєм зос щирого шерца, же ше од терас будзем чувац од шицких гріхох, и од шицкого, цо ме на гріх може навесц. — О Боже мой! Будз ми на помоци зос свою ласку, да тото шицко виполньим.

д) Споведь.

74. Прецо ше споведаме пред священиком?

Пред священиком ше споведаме, да нам вон место Бога отпущи гріхи.

75. Котри гріхи мушиме споведац?

Споведац мушиме шицки смертельни гріхи, котри паметаме.

76. Цо треба повесц при каждим смертельним гріху?

При каждим смертельним гріху треба повесц и кельораз зме тот гріх зогрішели, дзе и с ким.

77. Чи добра така споведз, на котрей дахто нароком затаї даєден смертельни гріх?

Така споведз ньедобра, а хто так зроби, тому аньи други гріхи нье отпущени, и вон роби ище єден нови смертельни гріх.

78. Чи добра така споведз, на котрей дахто забудзе даєден смертельни гріх?

Така споведз, на котрей дахто забудзе даєден смертельни гріх, добра, алье тот гріх муши цо скорей висповедац на слїдуючей споведзи.

79. Цо муши тот робиц, котри з власней вини забул висповедац або затаєл даєден смертельни гріх?

Котри з власней вини забул висповедац або затаєл даєден смертельни гріх, муши обновиц цалу тоту споведз. А кед ше уж по тей споведзи вецейраз споведал, теди муши тоти шицки споведзи обновиц. (Велька споведз).

80. Як треба на споведзи гуториц гріхи?

На споведзи треба гуториц гріхи ясно, да священик може добре порозумиц.

81. Як започинаме св. споведз?

Святу споведз започинаме так:

„Во имѧ Отца и Сина и Свѧтаго Дꙋха. Аминь. — Ѧ грѣшний (а) исповѣдаюсѧ Господꙋ Богꙋ Вседержителю, въ Тройцѣ свѧтѣй единомꙋ, Пречистѣй Дѣвѣ Марїи, Матери Божой, и всѣмъ свѧтимъ, и Тебѣ, Отче мой дꙋховний, о всѣхъ грѣхахъ моихъ.“

Остатньи раз сом ше споведал-(а) на...., а од теди сом зогрішел-(а)...

82. Як окончуеме св. споведз?

Святу споведз окончуеме так: кед священик пове: „Пожалуй за шицки свойо гріхи“, теди гуториме молитву:

„За сїѧ всѧ и за дрꙋгїѧ свѣдомыѧ и несвѣдомыѧ грѣхи моѧ, жалꙋю сердечно, что ѧ добротливаго Бога моего образилъ (а) и прогнѣвалъ (а) на себе. Каюсѧ и обѣцаю съ помощїю Божїею животъ мой полѣпшати. На сїе же смиренно прошꙋ, Отче мой Дꙋховний, спасительнꙋю покꙋтꙋ и розрѣшенїе.“

Добре слухай, цо ци священик гутори и за покуту зада; а кед ци ше дацо пита, теди крашнье отвітуй.

е) Покута.

83. Цо то покута?

Покута то кара за гріхи, котру священик задава на споведзи.

84. Яку покуту священик обично задава?

Священик обично задава за покуту: молитву, пост, милостиню, або други добри діла.

85. Чи то досц окончиц льем наложену покуту?

То нье досц. Алье треба и сам себе задац покуту и модльиц ше и други молитви.

86. Прецо священик задава покуту?

Священик задава покуту прето:

1. да грішник гольем з часци задовольи Богу за свойо гріхи;
2. да му ше зменьшаю временити кари.

87. Цо то временити кари?

Временити кари за гріхи, то тоти кари, котри мушиме прецерпиц на тим швеце, або на другим швеце у митарству.

88. Чи Бог з гріхами нье отпущуе вьедно и шицки кари?

Бог з гріхами обично отпущуе льем вічни кари, а временити льем по часци.

89. Чи нам даяк помага Церква при отпущованю временитих карох за гріхи?

При отпущованю временитих карох за гріхи помага нам Церква з отпустом.

90. Хто нам може зменьшац або зошицким опросциц временити кари?

Зменьшац або зошицким опросциц временити кари поза святу споведз може Папа Римски и владика.

ж) Отпуст.

91. Цо мушиме зробиц, кед сцеме достац отпуст?

Кед сцеме достац отпуст, мушиме буц у

ласки Божей, и виполныц тото, цо жада од нас свята Церква.

92. Поведз даскельо молитви, по котрих можеме достац отпуст.

1. Во имя Отца † и Сина † и Святаго † Духа. Аминь. (50 дньи отпуста.)
2. Слава Отцу и Сину и Святому Духу, и нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ. Аминь. (100 дньи отпуста.)
3. Господь мой и Богъ мой! (7 роки и 7 четиредесятници отпуста, кед ше тоти слова виповедза при служби Божей на „**Твоѧ ѿ Твойхъ...**“)
4. Слава Ісусу Христу! Во віки слава! (100 дньи отпуста.)
   Христос воскресе! Во истину воскресе! (100 дньи отпуста од Велькей ноци до Вознесенія.)
5. Ісусе, Мария, Іосифе! (7 роки и 7 четердесятници отпуста.)
6. Ісусе благи и смирени Шерцом! Зроб шерцо мойо по Шерцу Своим! (300 дни отпуста.)
7. Слатке Шерцо мойого Ісуса, дай да Тебе вше баржей любим! (300 дньи отпуста.)
8. Слатке Шерцо Маріи, будз спасенье мойо! (300 дньи отпуста.)
9. Най будзе благословене святе и пренепорочне Зачатіє Пресвятей Діви Маріи! (300 дньи отпуста.)
10. Ісусе, Маріє, Іосифе, будзце при мнье на часу шмерци! (100 дньи отпуста.)
    Ісусе, Маріє, Іосифе, з Вами у миру най

ше отдзельи душа моя! (100 дньи отпуста.) Ісусе, Маріє, Іосифе, Вам покланям шерцо и душу свою! (100 дньи отпуста.)

11. Господи Боже мой! Уж терас мирним и добровольним шерцом примам з Твоєй руки шмерц, якуґод ми пошльеш, кеди ше Тебе попачи, зос шицкима єи муками и болями! — (Хто побожно вимодльи раз тоту молитву по споведзи и св. причасци, тот достанье на часу шмерци полни отпуст шицких временитих карох. — (Папа Пій X. 1904. 9/III).

5. Священство.

93. Цо дава тайна Священства?

Тайна Священства дава священическу власц и ласку.

94. Хто дзелї тайну Священства?

Тайну Священства дзеля владикове.

95. Яку власц достава священик по тайни Священства?

По тайни Священства достава священик власц:

1. же може поучовац людзох о тим, цо Бог обявел;
2. же може приношиц бескровну жертву (св. Литургію) и дзелїц други святи тайни.

Каждому священикови поздравкай: „Слава Ісусу Христу!“ Священика почитуй як посланика Божого.

6. Малженство (Супружество-женїдба).

96. Цо добиваю младенци у тайни Малженства?

У тайни Малженства добиваю младенци родительске право и ласку Божу.

97. Цо дава тота ласка Божа младенцом?

Тота ласка Божа дава младенцом помоц, да можу у любови и вірносци жиц до конца свойого живота, и да можу свойо родительски длужносци оконьчовац.

98. Як ше оконьчує тайна Малженства?

Тайна Малженства оконьчує ше так: Младенци приходза до церкви зос шветками и пришагаю пред священиком на святей Евангеліи же будзе єдно другому вірне аж до шмерци, а священик ше за нїх модлї и вінча их з венцом.

Прето ше тота тайна вола и вінчанье.

99. Цо муша младенци зробиц скорей як ше вінчаю?

Младенци, скорей як ше вінчаю, муша ше добре висповедац зос цалого живота и вельо ше модлїц, да их Бог поблагослови.

Паметай! 1. Котри ше повінчали, муша вьедно жиц аж до шмерци.

2. Кед приду младенци до панотца на запис, муша зложиц еґзамент з катехизму.

3. Котри у роду, не шму ше побрац.

7. Єлеопомазаніє (Оліво).

(Посланіє св. Якова 5, 14. 15.)

100. За кого Ісус Христос установел тайну Єлеопомазанія або Оліво?

Тайну Єлеопомазанія або Оліво установел Ісус Христос за хорих людзох.

101. Цо достава хори по Оліву?

По Оліву достава хори ласку Божу, котра му отпущуе гріхи, ольехчуе хороту, а дзекеди му повраци и здравлье.

102. Цо муши хори зробиц скорей як достанье Оліво?

Хори, скорей як достанье Оліво, муши ше висповедац и пріяц святу причасц.

103. Котри гріхи ше отпущую по Оліву?

По Оліву отпущую ше тоти гріхи, котри хори нье може висповедац.

Вельораз ше у хороти трафи, же чловек шицко забудзе, або нье може гуториц и т. д. Теди Оліво дополнюе св. споведз.

104. Чи може и хоре дзецко пріяц Оліво?

Так єст. И хоре дзецко може пріяц Оліво, кед уш навершело 7 роки.

105. Хто швеци Оліво?

Оліво швеци священик.

106. Як швеци священик Оліво?

Священик швеци Оліво так: по молитвох масци хорого зос святим єлеом на чолу,

першох и на 5 чувствох и при тим ше модлї.

107. Кельораз ше може Олїво швециц?

Олїво ше може швециц у єдней хороти льем раз.

Кед ше дахто у дому похори, дораз треба поволац священика, да хорого висповеда и да му ошвеци Олїво. На столу най будзе крижь и 2 швички.

Кед стретньеш священика, котри ноши св. Причасц хорому, кльекнї, поклонь ше Ісусу Христу и препоруч душу хорого милосердію Ісуса Христа.

Паметай! Смертельно гріша тоти, котри нье поволаю на време священика ґу хорому, кед тот умре през споведзи и Олїва у чешким гріху.

Олїво ше може швециц на длуго и на кратко.

Священики маю власц на часу шмерци подзелїц папински благослов з потполним отпустом.

II. О святих Тайнох вообще.

108. Хто установел святи Тайни?

Святи Тайни установел Ісус Христос.

109. Кельо святи Тайни установел Ісус Христос?

Ісус Христос установел седем (7) святи Тайни.

110. Котри седем Тайни Нового Завіта?

Седем Тайни Нового Завіта тоти:

1. Крещеніє.
2. Миропомазаніє.
3. Євхаристія (то єсть Тѣло и Кров Господа Нашего Ісуса Христа пôдъ видами хлѣба и вина).

4. Покаяніє.
5. Священство.
6. Малженство. (Супружество-женїдба.)
7. Єлеопомазаніє. (Олїво.)

111. Прецо Ісус Христос установел святи Тайни?

Ісус Христос установел святи Тайни, же би нам помог вериц, заповіди отримовац и так ше спашиц.

112. Як ше вола тота помоц Божа, котру нам Бог дава, да можеме вериц, заповіди отримовац и душу свою спашиц?

Тота помоц Божа вола ше ласка або благодать Божа.

113. Две и як нам Бог дзелї свою ласку?

Бог нам дзелї Свою ласку у святих Тайнох и по молитви.

О ласки (благодати) Божей.

114. Хто нам заслужел ласку Божу?

Ласку Божу заслужел нам Ісус Христос зос свою муку и шмерцу на крижу.

115. Яку ласку нам Бог дава?

Бог нам дава дїйствующу и освящающу (пошвецующу) ласку.

116. Цо роби у нашей души ласка дїйствующа?

Ласка дїйствующа рошвицує нам розум, да можеме добре спознац, и кріпи волю, да можеме добре твориц, а од злого ше чувац.

117. Цо роби у нашей души ласка пошвецуюца?

Ласка пошвецуюца пошвецує нашу душу и ми по ньей поставаме дзеци Божи и доставаме право на ньебо.

118. Як длуго остава ласка Божа у нашей души?

Ласка Божа остава у нашей души, док смертельно нье зогрішиме.

През ласки Божей нье можеме ше спашиц. Чувай зато тоту ласку, бо вона найвекши дар Божи — плод Христовей Креви.—Шицки наше діла, котри робиме у тей ласки, Богу мили и Бог нам их наградзує.—(Одіяніє брачно.)

III. Благословеня и освященя.

Паметай! Благословеня и освященя запровадзела св. Церква на хасен вірних.

119. Цо пошвецує свята Церква?

Свята Церква пошвецує:

1. особи (епископа, священика, діякона и т. д.);
2. ствари (воду на Богоявленіє, миро, чашу, дзвони и т. д.);
3. место (церкву, теметов и т. д).

120. Прецо Церква то пошвецує?

Церква то пошвецує, да ше по пошвеценю тото шицко хаснує льем за службу Божу.

121. Цо благослови свята Церква?

Свята Церква благослови:

1. особи (ученикох, процесіи, воинох и т. д.);
2. ствари (образи, медальики, пацерки, хльеб, овец и т. д.);
3. места (поля, обисца и т. д.).

122. Прецо Церква то благослови?

Церква то благослови, да вимодльи од Бога окремну ласку тим, котри ше з тим послугую.

Паметай! Чим побожньейше хаснуєш тото цо благословене, тим вецей ци хаснує.

IV. О молитви.

123. Котра найсвятїйша молитва?

Найсвятїйша молитва „Отче нашъ“ або молитва Господня.

124. Прецо ше „Отче нашъ“ вола молитва Господня?

„Отче нашъ“ вола ше молитва Господня прето, бо нас тоту молитву научел сам Господь нашь, Ісус Христос, и заповідь нам дал, да ю так модльиме: „**Ѻ҆́тче на́шъ, и҆́же є҆сѝ на небесѣ́хъ: да свѧти́тсѧ и҆́мѧ твоѐ; да прїи҆детъ ца́рствїе твоѐ; да бꙋ́детъ во́лѧ твоѧ̀, ꙗ҆́ко на небесѝ и҆ на землѝ; хлѣ́бъ на́шъ насꙋ́щный да́ждь на́мъ дне́сь; и҆ ѻ҆ста́ви на́мъ до́лги на́шѧ, ꙗ҆́кѡже и҆ мы̀ ѻ҆ставлѧ́емъ должникѡ́мъ на́шимъ; и҆ не введѝ на́съ во и҆скꙋше́нїе; но и҆зба́ви на́съ ѿ лꙋка́вагѡ.**“

125. Котру молитву ще обично модлїме окрем „Отче нашъ“?

Окрем „Отче нашъ“ обично ще модлїме молитву в чесц Пресвятей Богородици, котра ше вола „Богородице Дѣво“.

126. Модлї ше „Богородице Дѣво“.

„**Богоро́дице Дѣ́во ра́дꙋйсѧ благода́тнаѧ Марїе, Го́сподь съ тобо́ю: благослове́нна ты̀ въ же-**

на́хъ, и҆ благослове́нъ пло́дъ чре́ва твоегѡ̀, ꙗ҆́ко родила̀ є҆сѝ Хрїста̀ Спа́са И҆зба́вителѧ дꙋша́мъ на́шимъ.“

127. Яки молитви додаваме ґу „Богородице Дѣво“?

Ґу „Богородице Дѣво“ додаваме „**По́дъ твою̀ ми́лость**“ и „**Преслáвнаѧ приснодѣ́во**“.

128. Кеди ше треба модлїц?

Модлїц ше треба особено: рано, на поладнье и вечарь, пред єдзеньом и по єдзеню, кед дзвоньи на молитву, у напасцох и у шицких потребох и т. д.

Без Бога аньи до порога!

129. Кеди ше шмеме сподзивац, же Бог вислуха нашу побожну молитву?

Же Бог вислуха нашу побожну молитву, шмеме ше сподзивац теди, кед тото, що модлїме, будзе на хасен нашей души, а Богу на славу.

130. Що робиме кед ше модлїме?

Кед ше модлїме, теди ше з Богом розгваряме.

131. За що треба да ше найперше модлїме?

Найперше треба да ше модлїме, да нам Бог опросци гріхи и удзелї вічне блаженство. (Господи помилуй.)

132. Як треба да ше модлїме?

Треба да ше модлїме побожно и постояно с полну надїю, же нас Бог вислуха.

Циль чловека.

1. Прецо зме на швеце?

На швеце зме, да Бога спознаме и любиме, да Му служиме и да ше так спашиме.

2. Цо мушиме робиц, кед сцеме Бога спознац и любиц, Богу служиц и спашиц ше?

Кед сцеме Бога спознац и любиц, Богу служиц и спашиц ше, мушиме:

1. шицко верицц, цо Бог обявел;
2. отримовац заповіди, котри нам Бог дал;
3. употребльовац святи тайни, котри Ісус Христос установел.

3. Откаль можеме тото шицко научиц, цо нам потребне да ше спашиме?

Тото шицко, цо нам потребне да ше спашиме, можеме научиц з катехизму.

4. О чим нас дакле поучує катехизам?

Катехизам нас поучує?

1. о віри;
2. о заповідох;
3. о средствох ласки Божей, то єст о святих Тайнох и о молитви.

Слухай христіянську науку и жий по ньей, бо льем „**Єдино єсть** на потребу“: до спашиш свою душу. Шицко друге прейдзе, а душа будзе на віки жиц або на ньебе або у пеклу, як себе заслужиме.
Паметай слова Ісуса Христа:
„Що хаснує чловекови, кед достанье цали швет, а душу свою утраци.“ (Мат. 16, 26.)

Слава тебѣ, Господи, слава тебѣ!

ДОДАТОК.

I. Святи места.

Служба Божа оконьчуе ше у церкви. Церкву пошвецуе владика, або з допущеньем владики поблагослови ю священик.

Церква ше дзелї на три часци: на притвор, на ладю и на олтар.

Олтар отдзелюе иконастас. На иконастасу находза ше у штретку царски дзвери з образом благовіщенія Пресв. Богородици, діяконски дзвери з образом першого діякона Стефана и потдіяконски дзвери з образом св. Михаила.

На иконостасу ше находза 4 напрестолни образи: Г. Ісус Христос, Матер Божа, Патрон церкви и Св. Николай.

Над царскима дзверми находзи ше Тайна вечера, Св. Тройца и криж. У другим и трецим шору находза ше образи найвекших праздникох. У штвартим шору находза ше образи дванац апостолох, а у пятим шору находза ше образи святих пророкох.

Иконостас нам указуе драгу до ньеба.

Сам олтар нам представля ньебо. У олтару

находзи ше жертвеник покрити зос трома плахтами. На жертвенику стои кивот, у котрим пребива дзень и ноц Ісус Христос под видом хльеба; св. Евангелія, крест и швичніки зос швичками з воску.

Да ше на жертвенику може служиц Служба Божа, сам владика при пошвецованю церкви кладзе до каменя на штред жертвеника святи мощи. Кед олтар нье з каменя, теди владика пошвеци платно, котре ше вола антиминс и положи св. мощи до того платна.

Пред иконостасом находзи ше солея зос крилосами.

У ладьи стоя вірни.

У притвору мала би буц крестилница.

II. Святи ствари.

1. Церковни шмати: владически, священически и діяконски.
2. Церковни сосуди: св. чаша, дискос, гвіздочка, ложичка, копіє, кадилница, пятохлїбница, ампулки, сосуди за святи єлей и т. д.
3. Церковни книшки: 1. Св. Евангелія, котру написали святи Мафтей, Марко, Лука и Йоан; 2. Служебник або Литурґикон, то єст книшка, з котрей ше служи св. Литургія; 3. Апостол; 4. Требник, книшка за св. Тайни и пошвеценя; 5. Октоих; 6. Тріод; 7. Псалтир; 8. Минея; 9. Типик; 10. Зборнік и т. д.

III. Святи часи.

1. Богослуженье.

Церковне богослуженье муши ше оконьчовац у одредзени час. Понеже Богу припада и ноц и дзень, то би ше богослуженье мушело оконьчовац и в ноци и воднье.

Церковни дзень започина ше зос Вечурню.

На початку ноци служи ше Повечерiє.

О полноци мала би ше служиц Полуночница.

Над раном ше служи Утриня, а по тим Часи.

Як веньец шицкиц тих богослуженьох єст св. Литургія, або бескровна жертва Нового Завіта.

Ньешка ше тото шицко богослуженье окончує льем по вельких манастирох, а священики модля „вократці".

2. Церковни рок.

Церковни ше рок започина 1. септембра.

Праздники ше дзеля на движими и недвижими.

а) Главни движими праздник єст Велька ноц — Воскресенiє. Приготованье на Вельку ноц — (предпразденство) започина ше в ньедзелю Митаря и Фарисея.

Попразденство Велькей ноци трає до Вознесенія.

З пятком по Вознесенію започина ше предпразденство за Русадля — Сошествiє Св. Духа.

б) Найвекши недвижими праздник єст Крачун — Рождество Г. Ісуса Христа.

Предпразденство на тот праздник започина ше з крачунским постом, а попразденство трає 6 дньи.

Шицки други праздники Господнї и Богородични маю предпразденство обично по 1 дзень а попразденство по 8 дньи.

ЗМІСТЬ:

Стр.
Вступ 5

Глава перша.

О вірі.

I. Бог Отец — Створитель 16
II. Бог Син — Откупитель 28
III. Бог Дух Святи — Просвітитель 42
IV. О Святей Тройці 46
О католицкей Церкви 48
Штири остатні річи (ствари) 58
Христіянска віра 62

Глава друга.

I. Заповіди Божи и Церковни:
А) Дзешец заповіди Божи 64
Б) Главна заповідь 79
В) Цейц заповіди церковни 81
II. О гріхох 86
III. О добрих ділох і чеснотох христіянских 89

Глава треца.

Св. Тайни. — Ласка-благодать Божа.

I. О Св. Тайнох 91
II. О Св. Тайнох вообще 120
III. Благословеня и освященя 122
IV. Молитва 123
Циль чловека 125

Додаток.

1. Святи места 127
2. Святи ствари 128
3. Святи часи 129